

KÁNTÁS BALÁZS

A BÉLYEGKARAVÁN ÚTJA II.

TEVÉK ÁZSIA ORSZÁGAINAK
BÉLYEGEIN

A BÉLYEGKARAVÁN ÚTJA II. TEVÉK ÁZSIA ORSZÁGAINAK BÉLYEGEIN

Az elektronikus bélyegkatalógust összeállította:
Kántás Balázs

Felelős kiadó:
Dr. Zsávolya Zoltán PhD

HUNGARICA ELECTRONICA
BUDAPEST 2025

BÉLYEGKARAVÁN

ÁTFOGÓ ESSZÉ A TEVÉK JELENLÉTÉRŐL A FILATÉLIÁBAN

Ami az élővilág-motívumok bélyegeken való, immár több mint egy évszázadra visszanyúló jelenlétét illeti, egy érdekes, egzotikus háziállat, amely igen jelentős filatélia jelenléttel büszkélkedhet mintegy 130 évre visszamenőleg. A párosujjú patások rendjébe tartozó tevéről van szó, annak egypúpú (*Camelus dromedarius*) és kétpúpú (*Camelus bactrianus*) fajáról, illetve az önálló fajnak tekintett vadon élő kétpúpú tevéről (*Camelus ferus*) egyaránt, amelyek a Közel- és a Távol-Keleten élő emberek kultúráiban és hétköznapijaiban legalább olyan fontos és nagy múltra visszatekintő háziállatok, mint az európai kultúrkörben a ló.

Iliász, a Fővárosi Állat- és Növénykert kétpúpú tevéje¹

A tevét az ember nagyjából 3-5 ezer évvel ezelőtt háziasította. A kétpúpú tevét és a dromedárt is tenyésztik tejéért, húzáért, szőréért és teherszállítási célból - a dromedárt, az egypúpú tevét Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsiában, a kétpúpú tevét pedig Közép-Ázsia északi és keleti részein tartják többhasznú háziállatként. Ugyanakkor a két faj

¹ A kép forrása:

<http://www.allatkertialapitvany.hu/orokbefogadható-allatok/iliasz/>

Letöltés ideje: 2023. november 29.

keresztezhető is egymással, közeli rokonságuk révén szaporodóképes utódokat hoznak a világra, a hibridizációjukból keletkező, egyébként egy nagyobb púppal rendelkező tevék pedig számos önálló háziasított tevefajtát képeznek, és különösen szívós állatok.² A kétpúpú teve testét kétrétegű szőrzet fedi, finom pehelyszőrét pedig (az állat leölése nélkül) vékony fonalak készítésére használják, amelyet a textilipar hasznosít.³

A teve kulturális hatása nyilvánvalóan igen jelentős volt a Közel-Kelet, Észak-Afrika és Közép-Ázsia állattartó népeire. A tevékhez erősen kapcsolódó kultúrák közé tartozik például a beduin, akiknek teljes gazdasági létük a tevéktől függ. A teve teje és húsa biztosítja az élelmet a beduin kultúrában élő embereknek, szőréből pedig más népekhez hasonlóan ruhát és sátorponyvát készítenek. A teve

² Hybrid camel - Angol nyelvű Wikipédia-szócikk.

https://en.wikipedia.org/wiki/Hybrid_camel

Letöltés ideje: 2023. december 5.

³ Teve - Wikipédia-szócikk.

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Teve>

Letöltés ideje: 2023. november 19.

tiszteletre méltó kitartása és teherbíró-képessége révén a beduinok nagyon távoli területekig jutottak el, amelyekkel ilyen módon kereskedni tudtak. A teve mozgékonyága, szabadsága és kitartása nagyban meghatározta a beduin gondolkodás alapvonásait, egy haszonállat tehát egész emberi kultúrákat formált. E szélsőséges időjárási körülmények között létrejött emberi kultúrában ugyanis inkább szükségszerűen az ember alkalmazkodott az állathoz, és nem fordítva. Ázsia és Afrika nagy területein a tevekaravánok még ma is meghatározói a gazdaság működésének, hiszen sok sivatagi terület gépjárművel nem, vagy máig is csak nagyon nehezen érhető el, ezért ezeket a fenséges, nagy teherbírású, hihetetlen alkalmazkodókészségű állatokat igen nagy tisztelet övezi. A gépesítés tehát csökkentette, de korántsem szüntette meg e jószágok gazdasági szerepét, illetve emberi kultúrára gyakorolt hatását. A települések közelében létesített karavánszerájok a múltban üzleti központként és közlekedési csomópontokként működtek, ahol az árucikkeken kívül a híreket és szóbeszédet, legendákat is kicserélték egymással.⁴ A teve

⁴ Teve – Wikipédia-szócikk. i. m.

az emberi civilizáció alapvető, kulcsfontosságú kultúraközvetítő állataként szolgált, és Közép-Ázsiában a hatalmas tevekaravánok biztosították a Selyemút mentén fekvő városok számára a gazdagságot és a gazdasági növekedést, miközben árut szállítottak Európa és Ázsia között. Mint fentebb említettem, bár a gépesítés részben kiváltotta őket, a tevék gazdasági jelentősége máig megmaradt azokon a sivatagos területeken, ahová tulajdonképpen semmilyen más közlekedési eszközzel nem lehetséges eljutni. A 20. század végén pedig újra felfedezték az ősidők óta űzött állatsportot, a lóversenyhez valamelyest hasonló teveversenyt, amely meghatározott útvonalakon zajlik, és a minél nagyobb gyorsaság elérése a cél. Elsősorban az Arab-félszigeten művelik, dromedárok, azaz egypúpú tevék részvételével. Pártalanujjú patás rokonához, a lóhoz hasonlóan e párosujjú patásnak, a tevének is számos fajtáját tenyésztik, és közülük is kiemelkednek az atletikus alkatú, rövid távon nagyon gyors mozgásra, a lovakhoz hasonló vágtára képes versenytevék.⁵

⁵ Teve – Wikipédia-szócikk. i. m.

A tevék erőteljes jelenléte a filatéliában több különböző tényezőnek köszönhető, amelyek közül a kulturális, történelmi, valamint a természetrajzi aspektusok is fontos szerepet játszanak a jelenségben. A filatélia, vagyis a bélyeggyűjtés/bélyegekkel való foglalkozás nem csupán a különböző országok postai rendszereit és azok fejlődését tükrözi vissza, hanem a társadalom fejlődésének egészére rávilágít. A tevé mint szimbólum nyilván számos kultúrában meghatározó szerepet kapott, és ezt az értéket a bélyegtervezők és a postaszolgálatok is igyekeztek kihasználni. A tevék hosszú ideje kulcsszereplői a különböző kultúrák életének, különösen az arab, afrikai és ázsiai régiókban. A sivatagi kereskedelem fontos részeseiként a tevék elengedhetetlenek voltak a hosszú távú utazásokhoz, így nem csoda, hogy a történelem során a tevé a kereskedelem, a kitartás és a túlélés egyetemes jelképévé vált.⁶ E szimbolikus értékeket a filatélia is hasznosította, amikor a különböző országok tevék képével díszített

⁶ Lásd bővebben: Andrew GOUDIE, *Camel Tracks: A History of Exploration, Warfare and Policing in the Modern Imperial Age*, London, Society for Libyan Studies, 2022.

bélyegeket adtak ki. A teve a kereskedelem és a karavánok szimbóluma is. A méltán híres Selyemút, amely Ázsiát kötötte össze Európával, a valóságban több útvonalon, szintén nagy szerepet játszott a tevék filatéliai jelenlétében. A karavánok, amelyek hosszú hónapokig tartó utazásokat tettek, szükségszerűen tevék segítségével keltek útra, hiszen a teve képes volt túlélni a sivatagi hőséget és a rendkívüli körülményeket. A Selyemúton való kereskedelem története, az egyes régiók közötti gazdasági és kulturális kapcsolatok a tevék ábrázolása révén jelenik meg a bélyegeken. A különböző országok, amelyek ezen az útvonalon helyezkedtek el, tehát előszeretettel ábrázoltak és ábrázolnak tevéket a saját bélyegeiken, hogy megemlékezzenek saját történelmükről, illetve felhívják az állatok jelentőségére a figyelmet a globális kereskedelem és kultúrák közvetítés történetében.⁷ A Selyemút mentén elhelyezkedő országok többek között Afganisztán, Tádzsikisztán, Üzbegisztán és Türkmenisztán. E közép-ázsiai országok kultúrájában a teve természetesen szintén nagy szerepet játszik a mai napig, és az általuk kibocsátott

⁷ Andrew GOUDIE, *Camel Tracks*.

bélyegeken is rendszeresen megjelenik.⁸ A tevémotívumot ábrázoló bélyegek között külön alcsoportot képeznek azok a bélyegkiadások, amelyek nem csupán magát az állatot ábrázolják természetes környezetében, hanem kifejezetten a Selyemutat tematizálják, és így mind a térség országainak történelmére, mind pedig a teve kultúráközvetítő szerepére reflektálnak.

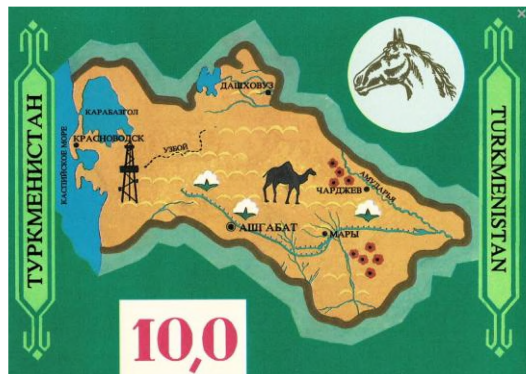

Üzbegisztán 1995 (Michel UZ BL6)

⁸ Lásd bővebben: Francis WOOD, *The Silk Road. Two Thousand Years in the Heart of Asia*, Berkeley, University of California Press, 2002.

Tádzsikisztán 2015 (Michel TJ BL73A)

Türkmenisztán 1992 (Michel TM BL1)

Afganisztán 2005 (Michel AF 2025)

Irán 2018 (Michel IR 3446)

A Selyemút kiinduló, távol-keleti államai, Kína, Japán és Dél-Korea postaszolgálatai pedig ugyancsak előszeretettel emlékeznek meg a Selyemútról mint történelmük és kultúrájuk fontos eleméről, az általuk kibocsátott bélyegeken, e kínai és japán tematikus bélyegkiadásokon pedig ugyancsak fontos motívumként jelennek meg a tevék, mint a szállítást, a közlekedést és kultúráközvetítést elősegítő használatok.

Kína 2012 (Michel CN 4378–4381KB)

Japán 1988 (Michel JP 1784)

Dél-Korea 2015 (Michel KR 3092)

Tágabb értelemben ugyancsak ehhez az övezethez és kultúrkörhöz tartozik Törökország, amely, mint tudjuk, hidat képez Európa és Ázsia között, és a történelem során igen fontos közvetítő szerepet játszott a keleti és a nyugati kultúra között. Ebből kifolyólag nem csoda, hogy a Selyemút, és vele együtt a tevék mint a kereskedelem és a kultúraközi közvetítés szimbólumai némelyik török bélyegkiadáson is előfordulnak.

Törökország 2004 (Michel TR 3383)

A teve nemcsak kulturális és történelmi értelemben van jelen a filatéliában, hanem az állatvilágot ábrázoló

bélyegeken is hangsúlyos szerepet kap. A flóra-fauna motívumbélyegek, amelyek a tematikus filatélia egyik fontos gyűjtési ágát képezik, gyakran ábrázolják azokat az állatokat, amelyek a környezetükhöz és életmódjukhoz szorosan kötődnek. A teve, mint a sivatagi tájak és az ottani bioszféra elengedhetetlen szereplője, igen sok bélyegen előfordul, mint az adott éghajlat és táj sajátos állata.⁹

A közkeletűen a sivatag hajóiként ismert egypúpú és kétpúpú tevék tehát immár több ezer éve biztosítják a sivatagi területeken élő emberek számára a szállítást, a nagy távolságokra való közlekedést az élelmet, és e kedves, alapvetően jámbor, de szívós, többhasznú háziállatok emberi kultúrtörténetben, civilizációban játszott fontosságát már viszonylag régóta elismerik azzal is, hogy postabélyegeken ábrázolják őket motívumként.¹⁰

Többek között egy kiváló amerikai filatelista, Denise McCarry publikált egy rövid, ám mégis informatív esszét a tevék motívumfilatéliai jelenlétének történetéről, az ő

⁹ Andrew GOUDIE, *Camel Tracks*.

¹⁰ Andrew GOUDIE, *Camel Tracks*.

megállapításait pedig e témában mindenképpen érdemes idéznünk.¹¹

A postabélyegek klasszikus korszakában, azaz tulajdonképpen 1840 és 1940 között a világ több mint 30 postaszolgálat adott ki tevéket ábrázoló bélyeget az ATA nyilvántartása szerint (ellenőrző lista, *checklist*, amely jelképes díj ellenében le is tölthető a filatéliai szervezet honlapjáról).¹² Egyébként a világon nagyjából 800 olyan bélyeg lehet, amely tevéket (is) ábrázol, ám ezt a számot nehéz pontosan meghatározni, hiszen a bélyegújdonságok kiadása szinte minden országban folyamatos. Ráadásul ezek között igen sok az olyan, amely azonos vagy közel azonos bélyegábrát tartalmaz, és csak színében, nyomástechnikájában, névértékében vagy funkciójában

¹¹ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*, Lynn's Stamp News, 2021. május 3.
<https://www.linns.com/news/us-stamps-postal-history/camels-on-stamps-of-the-classic-era-fun-to-collect.html>

Letöltés ideje: 2023. november 18.

¹² Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

(postabélyeg, hivatalos bélyeg, illetékbélyeg, légipostabélyeg stb.) tér el az alapváltozattól és a többitől. (Ilyen például a klasszikus, szudáni tevepostát megjelenítő bélyeg, amelyről a későbbiekben még bővebben lesz szó, és amely egy olyan ismert bélyegábrát tartalmaz, amely máig különböző kibocsátású, kiadású, utánnyomású, felülnyomású vagy funkciójú bélyegek százain szerepel...)

Denise McCartry rövid, de informatív filatéliai esszéje elsősorban a Közel-Keleten elterjedt egypúpú tevék bélyegeken való jelenlétére fókuszál. A dromedár/egypúpú tevé először 1893-ban jelent meg postai bélyegen. A mai Dzsibuti területén található, Obock városában kiadott, két háromszögletű bélyegen: egy 2 frank névértékű, bronzszínű zöld és egy nagyobb, 5 frank névértékű, kék alapnyomatú, piros ábrájú bélyegen. (Mivel a hivatkozott esszé az Amerikai Egyesült Államokban, Kanadában és Mexikóban nagy tekintélynek örvendő, amerikai kiadású *Scott* bélyegkatalógus számaira hivatkozik, ezért a jelen esszében magam is ennek katalógusnak a számaira hivatkozom, noha a kiadványban közölt bélyegek esetében később lehetőség szerint az Európában ismertebb, gyakrabban használt, német *Michel* és francia *Yvert et Tellier* nemzetközi bélyegkatalógusok

katalógusszámaira fogok hivatkozni.) Ezeken ugyanaz az alapmotívum látható, amelyet általában „Teve és lovasa” címen emlegetnek a gyűjtők. Ha azonban jobban megnézzük, láthatjuk, hogy a bélyeg grafikája valójában két tevét és két lovast ábrázol. Ezek a bélyegek perforálatlanok, de szimulált perforációval, úgynevezett álfogazattal rendelkeznek.¹³

Obock 1893 (Scott 44A)

¹³ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

Az Ádeni-öbölben, a mai Dzsibuti állam területén fekvő tengeri kikötőváros, az egykori francia gyarmat, Obock csak rövid ideig, 1892 és 1894 között bocsátott ki önállóan helyi kiadású bélyegeket. Ez idő alatt azonban egy második teve mintáját használták a 2 frank és 50 frank közötti címleteken (Scott bélyegkatalógus 60-64). Az 50 frankos névértékű bélyeg ma igen drága gyűjtői darab, a 2016-os *Scott Classic Specialized Catalogue of Stamps and Covers 1840-1940* című, klasszikus korszakbeli bélyegeket listázó katalógus mintegy 1000 amerikai dollárra értékeli mind a használt, mind a felhasználatlan, postatiszta bélyegeket. A katalógus még arra is figyelmeztet, hogy ebből a bélyegből, valamint a 25 frank névértékű bélyegből is léteznek hamisítványok, habár ez más katalógusok és más bélyegritkaságok esetén is elterjedt filatéliai gyakorlat.¹⁴

Még értékesebb az obocki kiadású, tevét és lovasát ábrázoló bélyeg „Djibouti” felülnyomással, amely a *Scott* katalógusban Szomálipart, angolul Somali Coast (Franciaország gyarmata) állam bélyegei között 5-ös

¹⁴ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

katalógusszámmal szerepel. A katalógusban szereplő értéke mintegy 2200 dollár postatisztán és 1500 dollár használtan, és ezt a bélyeget szintén hamisították. Más obocki kiadású, tevemotívumot ábrázoló bélyegeket is elláttak „Dzsibuti” felülnyomással, és ezek szintén a drágább gyűjtői darabok közé tartoznak (*Scott* bélyegkatalógus, Szomálipart 4, 32, 33 és 33E-33F katalógusszámok).¹⁵

Miközben Obock francia gyarmati városa háromszög alakú, tevemotívumot tartalmazó bélyegeket adott ki, Francia Szomálipart (ma Dzsibuti állam része) két rombusz alakú bélyeget is kibocsátott, amelyeken három férfi látható, amint éppen tevék hátán szelik át a sivatagot (*Scott* bélyegkatalógus, 21-22 katalógusszámok). Az obocki helyi kiadású bélyegekhez hasonlóan ezek a perforálatlan bélyegek is szimulált fogazattal és magas katalógusértékkel rendelkeznek. A későbbi, 1902-es és 1909-es szomáliparti, perforált, tevemotívumot ábrázoló bélyegek (*Scott* katalógus, 40-45, 55-60 és 71-76 katalógusszámok) ellenben a sokkal kedvezőbb árú filatéliai darabok közé tartoznak.

¹⁵ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

Francia Szomálipart 1894 (Michel FR-SO 21)

Valószínűleg a legismertebb tevémotívumot ábrázoló bélyeg a szudáni tevépostát megjelenítő, fentebb röviden már említett postai értékjegy, amelyen a szudáni postaszolgálat dolgozója egy teve hátán juttat célba küldeményeket, és amely 1898 és 2003 között több mint 100 bélyegen jelent meg (például: Scott bélyegkatalógus, Szudán 9 és 557 katalógusszámok). E bélyegek közül sok, még a klasszikus korszakból származó bélyegek is, többnyire megfizethető

katalógusértékkel rendelkeznek, mert nagy példányszámban kerültek postaforgalomba, és ezért a gyűjtők számára is viszonylag könnyen elérhetőek. A tevepostát ábrázoló szudáni bélyegekből is értelemszerűen többféle típus létezik, beleértve a légiposta feliratú, az „Official” (hivatalos) feliratú, illetve az „Army Official” (katonai közigazgatás, katonai célú posta, tábori posta) feliratú bélyegeket is.¹⁶

Szudáni tevék postást ábrázoló bélyeg

¹⁶ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

A Szudán Tanulmányozásáért Csoport (*Sudan Study Group*), amely folyóiratot is kiad *Camel Post* (Teveposta) címen, McCartry esszéje szerint így jellemzi a szóban forgó bélyegeket:

„A tevepostát ábrázoló bélyegek 1898 márciusában váltották fel a felülnyomásos bélyegkiadást. Stanton százados, Kitchener hadseregének tisztje tervezte őket a Kartúm visszafoglalására indított hadjárat során, és több mint 50 évig használták őket, módosított formában pedig ugyanez a motívum ma is megjelenik a szudáni bélyegeken. A legszínesebb szudáni bélyegkiadások közé tartoznak, és igen népszerűek a gyűjtők körében.”¹⁷

Az Egyesült Királyságban működő szakmai csoport honlapja a www.sudanstamps.org, amelyen rövid összefoglaló olvasható a tevepostát ábrázoló bélyegekről.¹⁸

¹⁷ ¹⁷ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

¹⁸ <https://sudanstamps.uk/about-sudan-philately-2/sudan-stamps/>

A tevét ábrázoló szudáni bélyegkiadások története egyébként valóban érdekes. Erre többek között egy másik amerikai filatelista, Jack. R. Congrove ír az interneten elérhető rövid esszéjében.¹⁹ Ezt is érdemes felidézünk.

A 19. század végén az önjelölt uralkodó, Muhammad Ahmad bin Abdullah bin Fahala, az önmagát *Máhdí - a Megvilágosodott*, körülbelül *Akit Isten vezet* címmel felruházó politikai és vallási vezető uralta Szudán nagy részét, akinek erői határozottan fellázadtak a brit és francia gyarmatosítás ellen a térségben. 1896-ban a Sir Herbert Kitchener brit tábornok parancsnoksága alatt álló hadsereg indított hadjáratot a Máhdí legyőzésére és az ország feletti brit ellenőrzés visszaszerzésére. Kitchener elhatározta, hogy a konfliktus után létrehozza a Szudán számára szükséges, brit mintára létesített postaigazgatási rendszert. Edward A. Stanton századoshoz, csapatteste egyik hadmérnök

Letöltés ideje: 2023. november 16.

¹⁹ Jack R. CONGROVE, *Stamp Stories: Camels on Stamps*. The Philatelic Database, 2013. március 17.

<http://www.philatelicdatabase.com/africa/stamp-stories/>

Letöltés ideje: 2023. november 15.

tisztjéhez fordult, hogy dolgozzon ki egy hivatalos bélyegtervet, mert nagyon tetszettek neki azok a rajzok, amelyeket Stanton a katonai felmérési térképek margójára készített. Kitchener mindössze ötnapos határidőt adott a századosnak a bélyegtervezésre.²⁰

Stanton, aki mérnöki munkája mellett kiváló grafikus is volt, inspirációt keresve néhány nappal később megfigyelte, hogy az ezrede postája a szokásos folyami gőzhajó helyett tevével érkezik. Mivel ő volt a térségben állomásozó brit haderő és a helyi törzsek közötti összekötő tiszt is, Stanton rá tudta venni a helyi arab sejket, hogy vegye fel a díszruháját, üljön fel a tevéje hátára, a postaszákokat szalmazsákokkal helyettesítse, és maradjon úgy egy ideig, miközben a százados gyors vázlatrajzot készített róla.²¹

Sir Herbertnek Kitchener tábornoknak is megtetszett a bélyegterv, és elküldte a londoni Thomas de la Rue nyomdai cégnek, amely egyébként igen sok brit és brit gyarmati bélyeg előállítására kapott megbízást, hogy készüljön hivatalos,

²⁰ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

²¹ Jack R. CONGROVE, *Stamp Stories: Camels on Stamps*. i. m.

részletes bélyegterv is. A bélyegek végül nyolc névértékben készültek el, és 1898. március 1-jén kerültek postai forgalomba Szudánban.²²

Az elhamarkodott tervezés ellenére a „Camel Postman - Tevés postás” című bélyeg a világ egyik legfelismerhetőbb, legjellegzetesebb bélyegkiadása lett, amely messze túlélte a Szudán feletti brit gyarmati ellenőrzés időszakát. A britek 1902-ben egy második sorozatot is kiadtak ugyanazokkal az értékekkel, csillag és félhold alakú vízjellel ellátott papíron. A „Small Camels - Kis tevék” néven ismert, kisebb formátumú, további értékeket tartalmazó sorozat 1921-ben és 1927-ben jelent meg.²³

A szudáni postaszolgálat 1948-ban, fennállásának 50. évfordulója alkalmából újraterveztette a tevépostát ábrázoló bélyegeket. Az 1951-es végleges bélyegsor nagy névértékekkel ismét megjelent, és még az 1954-es önállósulást és az ország függetlenségének 1956-os kikiáltását is túlélte, hogy az 1962-es és 1991-es sorozatban

²² <https://www.stanleygibbons.com/collecting-stamps/new-to-stamps/camel-postman-sudan> - Letöltés ideje: 2023. november 19.

²³ Jack R. CONGROVE, *Stamp Stories: Camels on Stamps*. i. m.

újra felhasználják. A tevés postás alakja a 2003-ban és 2005-ben kibocsátott emlékérméken, valamint a szudáni fizetőeszközökön is megjelent.²⁴

Ez a klasszikus tervezésű bélyeg több mint 130 különböző kiadással és legalább 30 tévnyomattal, felülnyomással, fogazási verzióval és egyéb változattal rendelkezik, ezért a bélyeg összes létező változatának szerepeltetése egy bélyegkiállításon igen nagy gyűjtői kihívást jelent.²⁵ R. Gordon Darge mindazonáltal egy ilyen kiállítási célú bélyeggyűjteménnyel aranyérmet nyert a 2007-es Wodonga Kiállításon, és úgy tűnik, a szinte lehetetlen filatéliai feladatot mégiscsak sikerült megvalósítania.²⁶

²⁴ Jack R. CONGROVE, *Stamp Stories: Camels on Stamps*. i. m.

²⁵ A postabélyegek különböző nyomdatechnikai eltérések miatti változatairól, tévnyomatairól, fogazatváltozatairól, illetve -hibáiról, a gyűjtők számára érdekes filatéliai szabálytalanságokról a magyar nyelvű szakirodalomból lásd bővebben: ERŐSS Tamás - PUKLER Antal - SEBESTYÉN Imre, *Filatéliai kiskaté*, Budapest, Novodat Bt., 2019.

²⁶ A bélyegkiadások történetéről részletesen, tudományos igényességgel lásd Richard Stock brit filatelista alapos munkáját és kiállítási anyagát:

Szudáni tevés postás bélyegsor

Egy másik klasszikus szudáni kibocsátású
tevemotívumos bélyeg az 1935-ös légipostabélyeg amelyen

Richard STOCK, *Sudan: The Camel Postman Issues 1897-1991*.
https://www.rpsl.org.uk/rpsl/Displays/Handouts/DISP_20091001_001.pdf - Letöltés ideje: 2023. november 19.

Charles George Gordon brit tábornok szobra látható egy tevén.²⁷

Szudán 1935 (Scott C4)

A klasszikus korszak további bélyegei, amelyek többek között a tevék katonai felhasználását ábrázolják, a következők: tevés tisztiorvos az 1939-es ádeni kibocsátású bélyegen (Scott bélyegkatalógus, 17 és 26 katalógusszámok), valamint a

²⁷ Jack R. CONGROVE, *Stamp Stories: Camels on Stamps*. i. m.

sivatagi haderő tevéket is megjelenítő, 1934-es olaszországi gyarmati légiposta.²⁸

Tripoli 1934 (Scott C70)

²⁸ Jack R. CONGROVE, *Stamp Stories: Camels on Stamps*. i. m.

Irak 1923-25-ös első bélyegkiadásának 4 anna és 8 anna névértékű bélyegei a brit gyarmati Dulaim Tevés Hadtest katonáját ábrázolják. E két bélyeg katalógusértéke együttesen mindössze 1 dollár használtan, tehát gyakori, és a gyűjtők számára könnyen hozzáférhető filatéliai objektumokról van szó, még ha motívumfilatélia-történeti szempontból jelentőséggel is bírnak.

Irak 1923–1925 (Scott 4 és 8)

A *The Children's Newspaper* című amerikai gyermekmagazin 1927. július 12-i számában egy bélyegekről szóló cikk arról

számolt be, hogy a szóban forgó brit gyarmati alakulatot 1920-ban Leslie Williams százados alapította sivatagi rendőrséggént, hogy fenntartsák a békét az egymással állandóan viszálykodó iraki arab törzsek között. Az alakulat tagjai beduinok voltak. A cikk szerint a bélyeg tervezője, Edith Cheesman a bélyegen szereplő zászlót tartó katonát „jóképű férfiként írta le, skarlátvörös fejfedővel, kék tunikával, szinte a földig érő fehér ujjakkal és egy pompás arany- és elefántcsont markolatú karddal, míg tévéje egy narancssárga, zöld és skarlátvörös színű takarójú, rózsaszín nyeregtakaróval ellátott fehér állat volt”. Sajnos, ez a gazdag színvilág az egyszínnyomásos bélyegek grafikáján nem kivehető.²⁹

Egy másik, piramisok előtt álló tevét ábrázoló grafika az 1930-as években az Egyiptomban tartózkodó brit katonai erők és családtagjaik számára kedvezményes áron kibocsátott egyiptomi katonai bélyegeken (Scott bélyegkatalógus M2, M4, M6 és M10 katalógusszámok) szerepel. Ezeket a bélyegeket a borítékok hátoldalára ragasztották, és levélzáró címkeként használták őket. Mivel

²⁹ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

ezeket a tevémotívumos bélyegeket karácsony tájékán értékesítették, a bélyegkép közepén a „XMAS SEAL”, azaz karácsonyi levélzáró felirat olvasható.

Brit Egyiptomi Haderő - karácsonyi levélzáró bélyeg

A tevék széleskörű kultúrtörténeti szerepéhez tartozó hadtörténelmi érdekesség, hogy a lovaskatonák a történelem folyamán nem csupán lóháton közlekedtek, hanem az éghajlattól függően természetesen egyéb hátasállatokat is igénybe vettek. A közel- és távolkeleti országokban, illetve volt gyarmati területeken igen nagy hagyománya van

példának okáért a tevés lovasságnak - természetesen attól függetlenül, hogy ezekben az országokban a katonák nem lovon, hanem tevén lovagoltak, a tevét használó katonai alakulatok ugyanúgy lovasságnak tekinthetők. A Brit Birodalom, valamint Franciaország egykori afrikai és ázsiai gyarmatain, illetve Ausztráliában például rengeteg tevét használó lovassági katonai alakulat működött, és a maguk korában, elsősorban a 19. század második, illetve a 20. század első felében jelentős harcértékkel is bírtak. Számos sivatagi ország, főként egykori angol vagy francia gyarmat a mai napig rendszerben tart katonai és/vagy rendőri tevés lovassági alakulatokat, többek között ceremoniális, de adott esetben sivatagi felderítési célokra is, a tevék katonai (és másodsorban rendészeti) szerepe pedig a filatéliában is igen gyakran megjelenik.³⁰

³⁰ A tevék katonai felhasználásáról és a tevés katonai alakulatok filatéliai jelenlétéről lásd bővebben: KÁNTÁS Balázs, *Bélyegkaraván. Válogatás a tevék filatéliában való jelenlétéből*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2023.
<https://real.mtak.hu/182350/1/BELYEGKARAVAN.pdf>
Letöltés ideje: 2024. november 25.

Kamerun 1946 (Michel CM 290)

Becsuánföldi Protektorátus 1961 (Michel GB-BE 168)

Ascension 2013 (Michel AC 1213)

Algérie 2024 (Michel GB-BE 168)

Csak egy példa a sok közül, de az egyik, a viszonylag közeli múltban kiadott, teve motívumot ábrázoló bélyeg szintén katonai témájú. Ez a bélyeg, amely a 2015. október 27-i ausztráliai kibocsátású, „Állatok a háborúban” című bélyegsor része, és a brit birodalmi tevés hadtestet ábrázolja, amely az első világháború alatt a Közel-Keleten teljesített szolgálatot.³¹

Ausztrália 2015 (Michel AU 4399)

³¹ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

Itt külön érdemes röviden megemlíteni, hogy Ausztráliában a tevék jelenléte egyes bélyegkidásokon számos különleges kulturális és történelmi tényező együtthatásával magyarázható, mivel a teve nem őshonos állat az országban, de a helyi táj, gazdaság és történelem szempontjából igen nagy jelentőséggel bír. A teve mint ábra és szimbólum különböző komplex összefüggésekben jelenik meg az ausztrál bélyegeken, és ezek az összetett tényezők igen szoros kapcsolatban állnak az ország történetével, a gazdasági fejlődéssel, valamint az állatok és emberek közötti együttműködéssel.³²

A tevék a 19. század közepén, az ausztrál sivatagi területek gyarmatosítása során kerültek először Ausztráliába, a kontinenst meghódító britek telepítették be őket. Az emberek célja nyilván az volt, hogy a tevék segítsenek a szállításban és az áruk, különösen az ásványi anyagok, szállításában, mivel képesek voltak túlélni a forró, száraz sivatagi környezetben. Az első tevecordákat 1840-es évek

³² Lásd bővebben: Tom L. MCKNIGHT, Camel, *The Camel in Australia*, Melbourne, Melbourne University Press, 1969.

környékén vitték be az országba, és ezek a szívós állatok nagy szerepet kaptak az ausztrál szárazföldi közlekedésben és szállítmányozásban.³³ Többek között egy 1976-os ausztrál bélyegkiadás emlékszik meg a brit felfedezőről és katonatisztról, Peter Egerton Warburtonról, aki az 1870-es években 17 tevével elsőként vágott keresztül Ausztrália középső részén, és ezzel bebizonyította, hogy az ország belső területei földművelésre vagy tartós emberi letelepedésre lényegében alkalmatlanok.³⁴

Ausztrália 1976 (Michel AU 604)

³³ Tom L. MCKNIGHT, *Camel, The Camel in Australia*.

³⁴ Lásd bővebben: *Peter Egerton Warburton (1813-1889)* –Australian Dictionary of Biography.

<https://adb.anu.edu.au/biography/warburton-peter-egerton-4798>

Letöltés ideje: 2025. február 25.

Mint az közsímert, az ausztrál kontinens belső része, az "Outback" (magyarul kb. távoli belső terület), ahol a hőmérséklet rendkívül magas, és az eső ritka, tehát lényegében sivatagi tájról beszélünk, tökéletes környezetet biztosított az egyébként Afrika és Ázsia sivatagaiban őshonos tevék számára. Mivel a teve a sivatagi környezethez tökéletesen adaptálódott állat, képes volt megélni és dolgozni az olyan területeken, ahol más állatok nem bírták volna a körülményeket. A teve tehát az ausztrál sivatagok egyik szimbólumává vált, és szépen lassan igen fontos szerepet kezdett el játszani Ausztrália történelmében és gazdasági fejlődésében. Az ausztrál belső területek elérhetetlensége és az infrastruktúra hiányosságai miatt a tevék váltak a szárazföldi szállítmányozás szinte egyetlen eszközévé. A teherhordó tevéket karavánokban hajtották át a sivatagon, és ezek az állatok nagyban megnövelték a szállítás hatékonyságát. Mivel a teve képes volt hosszú távokat megtenni minimális víz- és takarmányigénnyel, az ausztrálok számára ideális választás volt a sivatagi tájakon való közlekedéshez, csak úgy, mint eredeti hazájában, az afrikai és

ázsiai sivatagokban.³⁵ Egy 2010-es ausztrál bélyegkiadás éppen erről emlékszik meg, mivel tevékkel közlekedő sivatagi utazókat ábrázol.

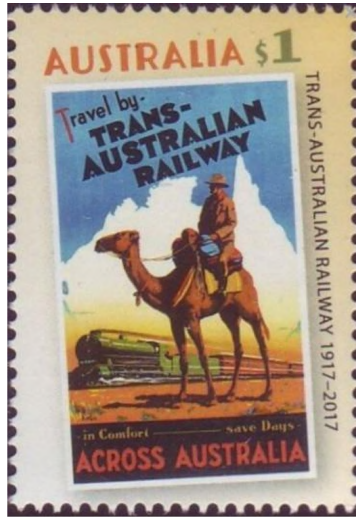
Ausztrália 2010 (Michel AU 3449)

A tevék tehát meghatározó szereplői lettek az ausztrál történelemnek, különösen a belső területeken való közlekedés és a gazdasági fejlődés szempontjából. Mivel a filatélia, e komplex iparművészeti részterület és egyúttal történeti segédtudomány igen nagy segítséget képes nyújtani egy adott társadalom és a gazdaság fejlődésének megismeréséhez, a tevék az ausztrál bélyegeken az ország

³⁵ Tom L. McKNIGHT, *Camel, The Camel in Australia*.

történelmét és a szállítmányozás fontosságát is szimbolizálják. Az ausztrál bélyegeken való megjelenésük egyik célja, hogy megőrizték ezt a fontos történelmi szerepet, és bemutassák, hogyan járultak hozzá az ország fejlődéséhez.³⁶ 2017-ben többek között a Transzausztráliai Vasútvonal megépítésének 100. évfordulójára jelent meg egy olyan bélyegkiadás, amelynek előterében egy tevén ülő utazó vagy marhapásztor látható, a háttérben viszont már az Ausztráliát átszelő vasútvonalon közlekedő vonat robog. A haszonállat és a bő száz évvel ezelőtt hatalmas gazdasági-technológiai fejlődést jelentő vasútvonal együttes ábrázolása nyilván a múlt és a jelen egymás mellett élésére, illetve a tevék ausztrál történelemben és kultúrában való fontos szerepére is utal.

³⁶ Tom L. McKNIGHT, *Camel, The Camel in Australia*.

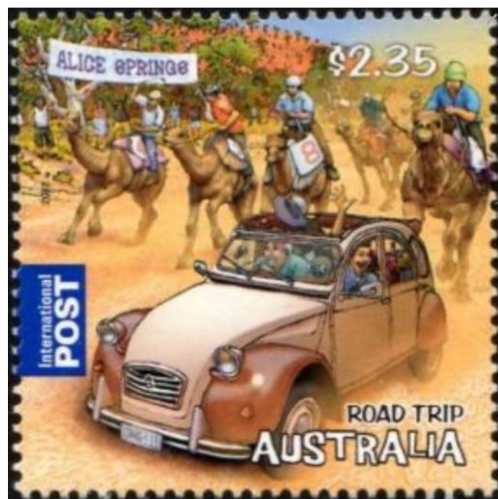
Michel 2017 (Michel AU 4660A)

A tevéket ábrázoló ausztrál bélyegeken gyakran megjelenik a helyi táj, a sivatagi környezet és a teve mint szimbólum, amely az ausztrál táj keménységét és szépségét egyaránt kifejezi. A bélyegek művészi ábrázolása a sivatagi tájat, a teve előnyös tulajdonságait és az ausztrál életmódot

egyaránt hangsúlyozza, miközben a természeti környezetet és a helyi állatvilágot bemutatja.

Mivel a teve mára az ausztrál belső területek egyik egyedülálló szimbólumává vált, a tevéket ábrázoló bélyegek turisztikai szempontból is fontosak. Az ausztrál turizmusban a sivatagi táj, az "Outback" és egyúttal a tevékkel való találkozás lehetősége is vonzó tényezőkké váltak, az ausztrál bélyegek pedig segítenek a nemzetközi közönség számára bemutatni az egyedi természeti és kulturális örökséget.³⁷ 2012-ben például egy olyan ausztrál bélyegkiadás látott napvilágot, amelynek célja egyértelműen az ausztráliai turizmus népszerűsítése, és amelyen egymás mellett látható egy a sivatagon át közlekedő autó és teveháton utazó lovasok egy csoportja, talán éppen egy helyi tradicionális teveverseny résztvevői...

³⁷ Tom L. MCKNIGHT, Camel, *The Camel in Australia*.

Ausztrália 2012 (Michel AU 3806)

A haszonállatok és közlekedési eszközök együttes ábrázolása, a múlt és a jelen ilyen módon történő szinkron megjelenítése persze nem ausztrál és nem is modern sajátosság a filatéliában, a bélyegek ikonográfiájában sem. Számos klasszikus korabeli bélyeg a tevéket más közlekedési eszközökkel együtt ábrázolja. Például az 1928-as tunéziai, a bevételt gyermekjóléti célokra fordító jótékonysági

bélyegsorozat tevéket ábrázol egy gépjármű mellett, a közlekedés ősi és modern módjait párhuzamba állítva.

Tunézia 1928 (Scott B47)

A tevéket megjelenítő bélyegkiadásokról egyébként informatív rövid összefoglaló előadást tart egy YouTube-videóban Graham Beck fiatal amerikai filatelista, így angolul tudó, a tevék motívumfilatéliai jelenléte iránt valamelyest

érdeklődő gyűjtők számára az ő interneten elérhető összefoglalója is igen hasznos segédanyag lehet.³⁸

Itt érdemes azt is megemlítenünk, hogy a tevék megjelenése az európai és amerikai bélyegeken annak ellenére, hogy ezek az állatok nem őshonosak ezeken a területeken, ily módon pedig nem integráns nem részei a helyi kultúráknak, láthatóan számottevő. A tevék ábrázolása ezekben a régiókban egyes esetekben inkább a globalizáció, a történelmi tényezők, az egzotikus állatok és tájak iránti vonzalom, valamint a szimbolikus jelentések összefonódásának eredménye. Nyilván az egyik legfontosabb tényező, amely szerepet játszott a tevék európai és amerikai országok bélyegein való megjelenésén, nem más, mint a Selyemút és a Közel-Kelet kereskedelmi és kulturális hatásának történelmi jelentősége. Mint korábban már említettük, a tevék igen fontos közvetítő szerepet töltek be

³⁸ Graham BECK, *Camel Theme Stamps*. Stamps.org, 2018. március 29.

<https://stamps.org/news/c/collecting-insights/cat/exploring-stamps/post/camel-theme-stamps-s2e16>

Letöltés ideje: 2023. október 19.

az Európát és Ázsiát összekötő kereskedelmi útvonalak fejlődésében, Európában és az Egyesült Államokban pedig sokan érdeklődtek a keleti kultúrák iránt, különösen a 19. és 20. században, amikor az egzotikus állatok, az arab világ és Ázsia távoli kultúrái nagy vonzerőt gyakoroltak az európai-angolszász kultúrkörre is. A tevék mint a keleti és sivatagi területek jelképei, az európai és amerikai bélyegeken is a távol-keleti, egzotikus világot szimbolizálták.³⁹

Az európai és amerikai kultúrákban a 19. és 20. században jelentősen megnövekedett az érdeklődés az egzotikus állatok iránt, ami különösen gyarmatosítás időszakokban volt jellemző. Az európai és amerikai társadalmak vágytak a keleti világ, a sivatagi tájak és a távoli kultúrák megismerésére. A teve, mint az arab világ és a sivatagi élet szimbóluma, egyfajta misztikus és titokzatos állat volt, amely felkeltette az emberek érdeklődését.⁴⁰

Anglia, Franciaország és Hollandia, valamint az Egyesült Államok a gyarmati időszak alatt gyakran kapcsolatba kerültek a Közel-Kelettel és Ázsiával, az élénk

³⁹ Andrew GOUDIE, *Camel Tracks*.

⁴⁰ Andrew GOUDIE, *Camel Tracks*.

kereskedelmi kapcsolatok és a gyarmatbirodalmak révén az európai hatalmak megismerték a sivatagi országok kultúráit, ezek elemei pedig egyre inkább szimbolikus módon jelentek meg az európai kultúrkörben is. A tevéket ábrázoló bélyegek így nemcsak magát az állatot, hanem a bélyegeket kibocsátó államok gyarmatosító erejét, a kereskedelmi útvonalakat és a különböző kultúrák közötti közvetítést is reprezentálták.

A teve tehát tulajdonképpen egy olyan univerzális szimbólum, amely nemcsak a sivatagi világra, hanem a világ számos kultúrájára, a keleti filozófiákra, vallásokra és történelmi eseményekre is utalhat. A bélyegeken megjelenve a teve szimbolizálhatja a kitartást, a túlélést, a kereskedelem fontosságát, a keleti tradíciókat, és egy olyan világot, amely távol áll az európai és amerikai mindennapoktól. Ezáltal a teve nem csupán egy egzotikus állat lesz a sok közül, hanem tulajdonképpen egyfajta kulturális híd, kultúrák közötti közvetítő tényező szerepét is betölti, történelmi korszakokon átívelve köti össze egymással a távoli kultúrákat.⁴¹

Ha az európai-angolszász kultúrkör tevéket ábrázoló bélyegeinél maradva jobban megnézzük, az Amerikai Egyesült

⁴¹ Andrew GOUDIE, *Camel Tracks*.

Államok egyik bélyegén, amelyet közvetlenül az 1840 és 1940 közötti klasszikus korszak után adtak ki, más közlekedési eszközökkel együtt egy tevét is ábrázolnak. Az 1948. november 5-én megjelent, 3 cent névértékű, 1948. november 5-én kiadott amerikai emlékbélyegen a nyugati közlekedés történetét apró képek ábrázolják, a rakétát és az erődöt ábrázoló főmotívumot körülvevő háromszög alakú keretben. A tevé a háromszög bal oldali csúcsához közel helyezkedik el. Ez persze a tevének csupán áttételes, rejtett jelenléte a filatéliában, mégis igen érdekes motívumról van szó.

Amerikai Egyesült Államok 1948 (Scott 976)

No de hogy pontosan miért is szerepel egy rejtőzködő teve a szóban forgó amerikai bélyegen, mikor leginkább a közel-keleti és távol-keleti kultúrák, elsősorban a volt brit és francia gyarmatok fejlődésében játszott szerepet az állat? A 19. század közepén az Amerikai Egyesült Államok hadserege egy rövid ideig kísérletezett a tevék teherhordó állatként való használatával a délnyugati területeken. Az Edward Fitzgerald Beale határőr, katonatiszt és indiánügyi főfelügyelő által vezetett felmérési expedíció, amely teherhordó tevéket használt, megállt a texasi El Pasó közelében található Fort Blissben. A bélyeg ennek az eseménynek állít emléket a századik évfordulón, így többek között az úgynevezett eseményfilatélia tárgykörébe is sorolható.⁴²

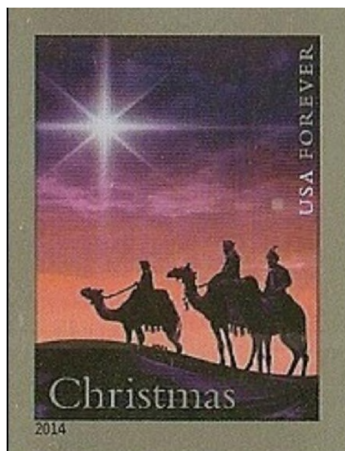
A tevéket két másik, az Amerikai Egyesült Államokban kibocsátott bélyegen sokkal könnyebb észrevenni: egy faragott, fából készült tevét az 1988-as állatos körhinta tematikájú bélyegsoregik bélyegén, valamint a 2014-ben kiadott, *A napkeleti bölcsek karácsonya* című bélyegen a Kis

⁴² Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

Jézust köszönteni érkező három bölcs/király sziluettje a közel-keleti kontextusban egyébként teljesen természetes módon teveháton látható.

Amerikai Egyesül Államok 1988 (Scott 2392)

Amerikai Egyesült Államok 2014 (Scott 4945)

A tevék bizony legalább olyan fontos szereplői e karácsonyi bélyegnek, mint a rajta ábrázolt bibliai emberalakok.⁴³ Természetesen ez csupán egy amerikai példa a karácsonyi témájú, teve motívumot ábrázoló bélyegekre, hiszen a világon számos, a bibliai történetet feldolgozó bélyeg megjelent,

⁴³ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

amelyek a napkeleti bölcseket/háromkirályokat ábrázolják valamilyen nézőpontból, hosszú távú közlekedésre szolgáló háttér állataik társaságában. Mint az köztudomású, a tevé tehát fontos szereplők a Bibliában is, és mint ilyen, a zsidó-keresztény kultúrkör országainak bélyegein is igen gyakran jelenik meg bibliai történetek szereplőjeként, adott esetben karácsonyi tematikájú bélyegeken.⁴⁴ A karácsonyi bélyegek, amelyek tevé motívumot ábrázolnak, lényegében a „tevéfilatélia” egy önálló részterületét képezhetik, hiszen egy nagyon fontos keresztény képzőművészeti ikonográfiai hagyományhoz nyúlnak vissza.

A tevéket ugyanis az európai képzőművészetben és ikonográfiában elsősorban a Jézus születését ábrázoló jelenetekben láthatjuk, ahol a Háromkirályok/Napkeleti bölcsek) kísérőiként és háttérállataiként tűnnek fel. A tevéhez kapcsolódó szimbolika és ikonográfiai hagyományok nemcsak a festészetben, hanem az egyházi díszítésekben, illusztrációkban, sőt a karácsonyi tematikájú bélyegeken is visszaköszönnek. A tevék megjelenése a keresztény

⁴⁴ Lásd bővebben: Martin HEIDE – Joris PETERS, *Camels in the Biblical World*, Eisenbrauns, Penn State University Press, 2021.

művészetben elsősorban az Újszövetségben gyökerezik, ahol a Napkeleti bölcsek látogatásáról szóló történetben szerepelnek. Bár a Biblia konkrétan nem említi, hogy a három bölcstevén érkezett volna Betlehembe, a középkori és reneszánsz művészetben elterjedt ikonográfiai hagyomány ezt az elképzelést tükrözte. A tevék a messzi Keletről érkező utazók attribútumaivá váltak, hiszen ezek az állatok a sivatagi térségek jellemző hatásai voltak, így logikus választásnak tűntek a napkeleti látogatók számára. A 14-16. századi európai művészetben a háromkirályok gyakran keleti ruházatban és egzotikus állatokkal jelennek meg, hogy hangsúlyozzák idegen, misztikus származásukat. A tevék így nem csupán közlekedési eszközként funkcionáltak, hanem egyfajta orientális díszítőelem is voltak a festményeken, különösen az itáliai reneszánsz és a flamand mesterek művein. háromkirályok és tevék ikonográfiája nemcsak a klasszikus festészetben, hanem a modern grafikában is népszerű maradt. Számos ország karácsonyi bélyegein jelennek meg a tevék, amelyek a bölcsek útját és Jézus születésének univerzális üzenetét szimbolizálják. Különösen az európai gyakran bukkannak fel karácsonyi képeslapokon és bélyegeken. Ezek az ábrázolások a keresztény művészet hagyományait követik,

miközben stilizált, dekoratív formában hozzák el a karácsony szellemiségét a kortárs közönség számára. A tévék tehát máig a karácsonyi vizuális kultúra szerves részét képezik, megőrizve a napkeleti bölcsek egzotikus és misztikus atmoszféráját...⁴⁵

Monaco 1982 (Michel MC 1561)

⁴⁵ Martin HEIDE - Joris PETERS, *Camels in the Biblical World*,

Egyesült Királyság 1988 (Michel GB 1182)

Írország 2000 (Michel IE 1288)

Lengyelország 2003 (Michel PL 4084)

Belgium 2013 (Michel BE 4425BDu)

Portugália 2019 (Michel PT 4570)

A fenti illusztrációk után visszatérve az angolszász nyelvterülethez, Kanada filatéliájából ugyancsak említhetünk egy dekoratív karácsonyi tematikájú bélyeget, ugyancsak a háromkirályok/napkeleti bölcsek teveháton látható sziluettjével. Ez az alkalmi bélyeg egészen friss, 2019-es

megjelenésű, és a maga egyszerűségével szemet gyönyörködtető filatéliai objektum is.⁴⁶

Kanada 2019 (Michel CA 3764)

⁴⁶ Charles SNEE, *New Canada Magi, Shiny and Bright Christmas Stamps Debut Nov. 4.*

<https://www.linns.com/news/world-stamps-postal-history/new-canada-magi-shiny-and-bright-christmas-stamps-debut-nov.-4>

Letöltés ideje: 2023. december 5.

Ugyancsak az angolszász nyelv- és kultúrterületnél maradván: a fentebb ismertetett karácsonyi bélyegekhez hasonló, ám ezúttal figurális ábrát tartalmazó, szintén a háromkirályokat/napkeleti bölcseket teveháton megjelenítő alkalmi értékjegyet bocsátott ki 2011-ben Ausztrália postaszolgálat, 1 dollár 50 cent névértékkel.⁴⁷

Ausztrália 2011 (Michel AU 3639)

⁴⁷ <https://www.hipstamp.com/listing/australia-2011-used-sc-3594-150-magi-and-camels-christmas/28826202>

Letöltés ideje: 2023. december 7.

Ha valaki modern és klasszikus bélyegeket is szeretne gyűjteni, amelyeken tevé látható, a tevék számos témájú bélyegen megtalálhatók, többek között a karácsony, a történelem és a művészet, valamint a kalandorok, felfedezők tárgykörében is. Például Nagy-Britannia 2003-as, Freya Stark tiszteletére kiadott, „Extreme Endeavors - Szokatlan felfedezések” című bélyegsorozatának egyik bélyegén a híres útirajzíró- és felfedező látható az előtérben, a háttérben pedig egy nagyszabású sivatagi jelenet két tevével...⁴⁸

Egyesült Királyság 2003 (Scott 2120)

⁴⁸ Denise MCCARTRY, *Camels on Stamps of the Classic Era Fun to Collect*. i. m.

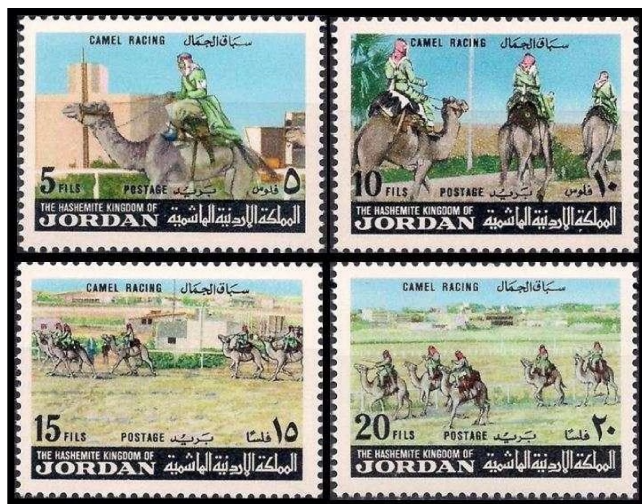
Ami a már fentebb is említett teveversenyeket illeti, ez az európai lóversenyekhez hasonló, ősi, fontos és nagy presztízzsel rendelkező sportág a Közel- és a Távol-Keleten, Keleten, pl. Észak-Afrikában, az arab országokban, Mongóliában és más sivatagos régiókban, ahol a teve hagyományosan a közlekedési és a munkaállat szerepét töltötte be, tehát nagyjából azt a helyet foglalta el a szóban forgó társadalmak kultúrtörténetében, mint Európában a ló. A teveverseny tehát a sivatagi kultúrák fontos részét képezi, és évszázadok, ha nem évezredek óta létező sportág, különösen az arab világban.

Ebből kifolyólag nyilván nem is csoda, hogy ha a filatéliában való jelenlétét vizsgáljuk, a teveverseny mint motívum elsősorban afrikai és ázsiai országok bélyegkiadásain tűnik fel igen gyakran.

Niger 1972 (Michel NE 356)

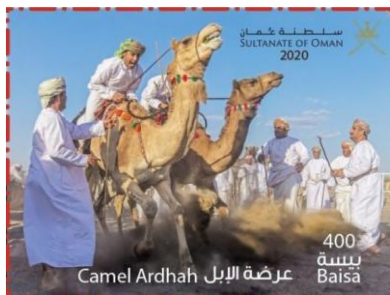
A teveversenyek gyökerei egyébként több ezer évre vissza, és a versenyek nemcsak szórakoztató célt szolgáltak, hanem a versenyzők társadalmi rangját és gazdagságát is tükrözték. Ugyanakkor a teveverseny mint modern sportág az 1970-es években, különösen az igen gazdag Egyesült Arab Emírátságokban, új irányt vett. Ekkor kezdték el ugyanis a versenyek nagyobb szabású szervezését, gyakran sportstadionokban, és ekkor már nem csak helyi sportversenyek, hanem nagyszabású nemzetközi teveversenyek is létrejöttek.

Jordánia 1973 (Michel JO 870–873)

A teveversenyek különböző távokon zajlanak, amelyek lehetnek rövidebbek (pl. 4-5 km) vagy hosszabbak (10 km felett). A versenypályák általában homokkal borítottak, hiszen a tevéket sivatagi környezetben érzik a leginkább otthonosan magukat. A versenyek során a lovasok (vagy inkább irányítók) a tevéket igyekeznek irányítani és a pályán tartani. Kezdetben

természetesen emberek ülték meg a tevéket, de az 1990-es évek végétől kezdve robotokat kezdtek el alkalmazni, hogy csökkentsék a gyerekek versenyzésére vonatkozó etikai aggályokat, illetve a zsoké/lovas sérülésének kockázatát – a teve ugyanis olykor kevésbé kezes hátasállat, mint a ló, illetve jóval nagyobb mérete miatt a róla való leesés is nagyobb sérülési kockázattal jár. Ezek a sportrobotok távvezérlésűek, és igen nagy mértékben segítenek a tevéket irányítani a verseny alatt. A tevéket régebben a versenyek során gyakran lovaglopálcával/ostorral stimulálták a gyorsabb haladás érdekében, mára azonban állatjóléti okokból ez sem elterjedt. Nem minden teveversenyen helyettesítik ugyanakkor robotok az állatot megülő embert, a mai napig vannak hagyományos és ezzel párhuzamosan modernizált teveversenyek. A sportágot megjelenítő bélyegkiadásokon ugyanakkor természetesen a mai napig a hagyományos, élő lovasok szerepelnek... E bélyegkiadásoknak természetesen egyúttal az is a célja, hogy a keleti kultúrákban nagy presztízsű állatsportot népszerűsítsék (hasonlóan az európai kultúrkör sportfilatéliájában elterjedt, lóverseny tematikájú, népszerű és ugyancsak a sportot népszerűsítő bélyegkiadásokhoz).

Omán 2020 (Michel OM 929-930)

Az etikai kérdések és az állatvédelmi aggályok miatt a közelmúltban igen sok változtatás történt a sportág szabályaiban, és ma már jóval szigorúbb előírások vonatkoznak a versenyek lebonyolítására, az állatvédelmi szabályok betartását pedig egyre komolyabban veszik a tevéversenyek során. Tehát ma már nem csupán a lovas/zsoké/irányító biztonsága az elsődleges szempont, hanem egyre inkább előtérbe kerül az állatok jóléte is, már csak azért is, mert egy többszörös díjnyertes versenyteve akár dollármilliókat is érhet tulajdonosa számára. A versenytevéket egyébként a lovakhoz hasonlóan külön célra tenyésztik, és igen fontos az akár több évszázadra is visszavezethető vérvonalak tisztasága. A közel-keleti olajállamok gazdag uralkodói és nemesei igen gyakran maguk is nagy presztízsű, nemzetközi hírű versenyteve-tenyésztők és versenyteveistálló-tulajdonosok, akik egyébként a saját vagyonuk igen nagy százalékát fordítják a tevesportra, ugyanakkor egyúttal sokszor igen jelentős bevételeik is származnak belőle.

Egyesült Arab Emírátságok 1992 (Michel AE 393)

Az Egyesült Arab Emírátságok, Szaúd-Arábia, Katar és más arab országok évente nagyszabású teveversenyeket rendeznek, melyek az adott államok gazdaságának és kulturális életének fontos részét képezik. A versenyeknek igen magas pénzdíjai vannak, nagy számú nemzetközi közönséget vonzanak. A versenyen induló, egyébként a versenylovakhoz hasonlóan nagy értékű állatok tulajdonosai is igen nagy összegű jutalmakért mérkőznek meg, és a teveversenyeket övező sportfogadásokon is nagy összegek elnyerése lehetséges.

Szaúd-Arábia 2024 (Colnect SA 2024.00.00-06)

E különleges sportág tehát ma már nemcsak a helyi nagyközönség(ek) számára vonzó, hanem az egyes nagy presztízsű versenyeket igen széleskörű nemzetközi érdeklődés is övezi. A teveversenyek tehát nemcsak szórakoztató események, hanem kulturálisan és gazdaságilag is fontos szerepet játszanak az őket megrendező országokban. A sportág fejlődése és a versenyek modernizálása egy új fejezetet hozott, különös figyelemmel a versenyzésre használt állatokkal való etikus bánásmódra.

Bár valószínűleg igen kevesen gondolnák, de a teveversenyeket megjelenítő bélyegeknek igen szoros magyar vonatkozása is van. Mongólia 1978-ban megjelent

tevemotívum-bélyegsorát (Michel MN 1185-1191) ugyanis - egyéb mongol bélyegek mellett - részben nem más, mint a jeles magyar bélyegtervező grafikus, Cziglényi Ádám (1909-1998) tervezte a neves mongol művésszel, G. Radnabazarral együttműködésben. E tetszetős motívum-bélyegsor utolsó, 1,20 mongol tugrik névértékű címletén pedig nem más látható, mint egy tradicionális mongóliai tevéverseny két résztvevője. Ily módon tehát egy jeles magyar bélyegtervezőnek is sikerült maradandó nyomot hagynia a nemzetközi sportfilatélia ezen európai szemmel egzotikus, érdekes területén.

Mongólia 1978 (Michel MN 1191)

A fenti, főként amerikai filatéliai publikációk alapján ismertetett bélyegkiadások persze természetesen csupán egy szűk válogatást képeznek a világ államainak tevémotívumot ábrázoló bélyegei közül. Jelen esszé szerzője persze hozna még a tévék filatéliai jelenlétére néhány magyar példát is, ha már a hungarikum tevébélyegek említésre kerültek a sportfilatélia kapcsán.

A kedves Olvasót nyilván foglalkoztatja az a kérdés is, mi a helyzet e púpos patás állatok magyar bélyegkiadásokon való jelenlétével. A kérdésre a válasz kissé bonyolultabb annál, mint hogy egyszerű válasszal el lehessen dönteni, szerepel-e tevé magyarországi postabélyegeken.

Először is kezdjük ott, hogy a tevé mellékalakként már 1954-ben megjelent a magyarországi filatéliában, amikor egy, a korszak legjelentősebb bélyegtervező grafikus, Légrády Sándor⁴⁹ által tervezett, Vámbéry Ármin világhírű magyar

⁴⁹ Légrády Sándorról lásd a jelen filatéliai kiadvány szerzője által összeállított elektronikus szakkönyvet, online katalógust:

KÁNTÁS Balázs, *Bélyegbe vésett történelem. Légrády Sándor által tervezett magyar postabélyegek 1932-1980, a róluk szóló postai*

távolkelet-kutatót ábrázoló postabélyeg forgalomba került. Az előtérben látható Vámbéry Ármin mellképe, a háttérben pedig egy térdeplő, áruval megpakolt teve és egy mellette álló keleti ember bújik meg. Ezen a különleges magyar kiadású bélyegen a teve kissé rejtve, közvetett módon van jelen, ám a bélyegábrán még így is jól látható az állat és gazdája.

rendeletek, valamint művész egyéb válogatott művei, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2023.

https://www.academia.edu/107535214/B%C3%89LYEGBE_V%C3%89SETT_T%C3%96RT%C3%89NELEM_L%C3%89GR%C3%81DY_S%C3%81NDOR_%C3%81LTAL_TERVEZETT_MAGYAR_POSTA_B%C3%89LYEGEK1932_1980_A_R%C3%93LUK_SZ%C3%93L%C3%93_POSTAI_RENDELETEK_VALAMINT_A_M%C5%B0V%C3%89SZ_EGY%C3%89B_V%C3%81LOGATOTT_M%C5%BOVEI_FILAT%C3%89LIAI_FORR%C3%81SKIAD%C3%81S

Letöltés ideje: 2024. március 18.

Magyarország 1954 (MBK 1464)

Ez után igen hosszú időnek, ötvenegy évnek kellett eltelnie, hogy a teve újra, akár csak mellékalakként megjelenjen a magyar filatéliában. Erre végül is 2005-ben került sor, amikor a Magyar Posta Rejtő Jenő, a sajátos humorú, jeles magyar regényíró születésének századik évfordulója alkalmából egy dekoratív bélyeget bocsátott ki. Ez egyébként a Légrády Sándorhoz mérhető jelentőségű bélyegtervező grafikus, Dudás László egyik kései alkotása. A bélyeg előterében Rejtő Jenő alakját kávéházi környezetben láthatjuk, a háttérben pedig a szerző *El a pokolból!* című regényének borítóját, Emellett a Rejtő-regények emblematikus helyszíne, a sivatagos, afrikai táj is feltűnik a bélyeg háttérében – a sivatagi tájat egy oázis testesíti meg pálmafákkal, a pálmafák alatt pedig egy teve és egy beduin allegorikus alakja látható. Bár a teve e bélyeg grafikáján nyilvánvalóan pusztán mellékalak, az által mégis igen fontos szerepet játszik, hogy Rejtő Jenő bizonyos regényeinek afrikai helyszíneit határozottan és egyértelműen megidézi.

Magyarország 2005 (MBK 4787)

Ami pedig a hazai élővilág-motívumokat tartalmazó bélyegeket illeti: míg az eddig kiadott magyar állatvilág-tematikájú bélyegek önállóan nem tartalmaznak tevét mint állatmotívumot, addig egy alkalmi bélyegkiadáson több más állat társaságában feltűnik az egypúpú teve is. A Magyar Posta ugyanis 2008-ban alkalmi bélyegkisív kibocsátásával köszöntötte az ekkor 50 éve fennálló Veszprémi és Debreceni Állatkerteket, amelyen két különböző, összefüggő képet alkotó bélyeg található, mely az ívszálon teljesedik ki egy grafikai kompozícióvá.⁵⁰ Az egypúpú teve éppen a kompozíció mértani közepén nyert elhelyezést, és az egymástól elkülönülő két bélyeg fogazata osztja ketté. Ezzel pedig, bár sok más állat látható a bélyeggrafikán, mégis a bélyegkiadás egyik központi motívuma lesz, és magát a bélyegképet érdekessé, figyelemre méltóvá, emlékezetessé teszi. A bélyegkisív egyébként Berki Péter grafikusművész alkotása.

⁵⁰ <https://www.posta.hu/static/internet/download/ZOOk.pdf>

Letöltés ideje: 2023. november 20.

Magyarország 2008 (MBK 4949-a-b)

A teve magyar filatéliában való kivételes jelenléte tehát gyűjtési szempontból nagyon érdekesre sikerült, hiszen pont a kisív két bélyegét elválasztó fogazat metszi ketté az állat alakját is.

2005-ben továbbá egy újabb magyar bélyegen, egészen pontosan az abban az évben kibocsátott karácsonyi alkalmi bélyegen jelentek meg a tevék, mégpedig oly módon, hogy a napkeleti bölcsek/háromkirályok sziluettjei láthatók rajta, amint éppen teveháton követik a betlehemi csillagot. A kék alapon és ezüsthóliával nyomtatott, 50 forint névértékű bélyeg Kara Orsolya grafikusművész alkotása (A magyar bélyegek katalógusa⁵¹ 4816; illetve Michel bélyegkatalógus, 5056 katalógusszámok).

⁵¹ Legutóbbi nyomtatott kiadás: *A magyar bélyegek katalógusa, 2023*, főszerk. BÖLCSKEI Imréné, Budapest, Philatelica Hungarica Kft., 2023.

Magyarország 2005 (MBK 4816)

Ezen felül a világon van még számos olyan teve motívumot ábrázoló bélyeg, amely hungarikumnak minősül, hiszen részben vagy egészben magyar bélyegtervező grafikus munkája. Ezek közül a legkiemelkedőbb az az 1978-as, a mongol postaszolgálat által kibocsátott, 7 értéket tartalmazó, kétpúpú tevéket ábrázoló bélyegsor, amelynek ábráit nagyrészt a kiváló magyar grafikusművész, a fentebb már említett Czigliényi Ádám rajzolta G. Radnabazar mongol tervezőgrafikussal közös munka eredményeképpen.

Mongólia 1978 (Michel MN 1185–1191)

Itt érdemes röviden azt is megemlítenünk, hogy Mongólia, e közép-ázsiai sivatagos tájjal rendelkező ország, különösen gazdag tevéket ábrázoló bélyegekben, amelyek a helyi kultúrában és történelemben kiemelkedő szerepet játszó állat fontosságát és összetett jelentőségét tükrözik. A mongol bélyegek a tevéket nemcsak mint háziállatot vagy közlekedési eszközt ábrázolják, hanem az állat sokkal inkább egy komplex, a mongóliai nomád életmódot, a kereskedelmet, valamint az ország kulturális örökségét megtestesítő szimbólumként jelenik meg rajtuk.

Mongólia 1961 (Michel MN 244)

Mongólia hagyományos életmódja szoros kapcsolatban áll a sivatagi, félsivatagi és sztyeppe-i tájakkal. A mongolok ugyanis évszázadok óta nomád életformát folytatnak, és a teve, különösen az ázsiai térségben őshonos kétpúpú teve alapvető szerepet játszik az életükben.⁵² A teve a helyi közlekedés, a teherhordás és a sivatagi területeken való túlélés egyik igen fontos eszköze. Mongólia fontos állomása volt a Selyemútnak is, amely Kínát és Európát Ázsián átívelve kötötte össze. A karavánok, amelyek Mongólián is keresztülhaladtak, természetesen tevék segítségével szállították az árukat.⁵³ Ezért a tevét ábrázoló bélyegeken az állat gyakran a kereskedelem, az utazás és a kultúrák közötti kapcsolat szimbólumaként jelenik meg. A Mongólia számára fontos selyemúti kereskedelem kiemelése nem csupán a történelem iránti tiszteletet, hanem a mongol nemzet gazdasági és kulturális örökségének bemutatását is célozza. A teve egyértelműen a mongóliai nomád élet szimbóluma.

⁵² Lásd bővebben: SZILÁGYI Zsolt, *Kánságtól a köztársaságig. Mongólia története a mandzsu kortól a 21. századig*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2024.

⁵³ SZILÁGYI Zsolt, *Kánságtól a köztársaságig*.

Mongólia 1958 (Michel MN 142)

Mongólia 2015 (Michel MN 3966)

A tevét ábrázoló bélyeken bélyegeken az állat gyakran szerepel természeti környezetben, sivatagos-sztyepei tájon, ahol egyébként a nomád életmódot folytató pásztorok ma is élnek és dolgoznak, hiszen Mongólia kevésbé fejlett és urbanizált ország.⁵⁴ A helyi bélyegeken gyakran láthatunk továbbá tevét a hagyományos mongol sátrak, a jurták környezetében, amelyek a mongol nomádok mobil lakóhelyei, vagy éppen karavánban közlekedve. E teveábrázolások nemcsak az állat kulturális szerepét mutatják be, hanem a mongol életmód sajátos aspektusait is tükrözik, mint a szabad mozgás, a természethez rendjéhez és az évszakok váltakozásához való alkalmazkodás.

Mongólia 1932 (Michel MN 57)

⁵⁴ SZILÁGYI Zsolt, *Kánságtól a köztársaságig*.

Mongólia 2022 (Michel MN 4231-4234)

Mongólia 2022 (Michel MN BL479)

Mongólia 1985 - WWF természetvédelmi bélyegsor
(Michel MN 1707-1710)

Mongólia 2019 (Michel MN 4083)

Mongólia 1969 (Michel MN 560)

Mongólia 1969 (Michel MN 661)

Mongólia 1976 (Michel MN MN 998)

A mongóliai tevéket ábrázoló bélyegek mindemellett gyakran tartalmaznak hagyományos mongol művészeti elemeket, mint a gazdag színvilág, a stilizált népművészeti motívumok, a mongol népviselet, vagy éppenséggel a mongol kalligráfia - ez egyébként nagyon szépen megfigyelhető a fent bemutatott, G. Radnabazar mongol és Czeglényi Ádám magyar grafikusok által minden valószínűség szerint közösen tervezett teve-bélyegsor keretrajzán is, de számos más mongóliai kibocsátású, tevéket ábrázoló bélyegen is. A mongol bélyegeken a teve nemcsak mint többhasznú háziállat, hanem mint a mongol identitás, hagyományok és a sivatagi élet szimbóluma is jelenik meg, és kulturális szimbólumként a mongol filatéliában kiemelten fontos szerepet tölt be, és viszonylag nagy számú bélyegen, a jelen esszé szerzőjének kutatása alapján mintegy 85 értéken fordul elő.⁵⁵

⁵⁵ SZILÁGYI Zsolt, *Kánságtól a köztársaságig.*

Mongólia 1961 (Michel MN 262)

Mongólia 2009 (Michel MN 3736)

A jelen elektronikus tematikus filatéliai kiadványban közreadott bélyegkiadások digitális másolatainak képeit nonprofit, tudományos, ismeretterjesztési és közművelődési céllal tesszük közzé, internetes forrásaikat többnyire korábbi, elektronikusan is elérhető, tematikus filatéliai szakmai kiadványok, bélyeggyűjtéssel kapcsolatos honlapok, illetve értelemszerűen internetes aukciós házak és webáruházak weboldalai képezik. A közreadók bíznak abban, hogy filatéliai gyűjtésük szerény eredménye felkelti akár a tematikus filatélia iránt érdeklődő profi filatelisták, akár kezdő, adott esetben a fiatalabb korosztályhoz tartozó érdeklődők, ifjúsági bélyeggyűjtők figyelmét, akár bárkiét, akit a tevék, a kultúráközvetítésben fontos szerepet játszó, kedves és érdekes állatok témaköre valamilyen módon érdekel... A jelen elektronikus filatéliai kiadványban közölt, szerencsére az esetek többségében megfelelő, az elektronikus katalógusban való közléshez és a tájékozódáshoz legalábbis elégséges felbontású képek forrása igen sok esetben a Colnect.com nemzetközi gyűjtői és aukciós portál, amely többek között a világ postabélyegeinek bárki által szabadon elérhető, online elektronikus katalógusaként is nagyon jól használható, és szinte minden valaha megjelent bélyegről képet közöl, mely

igen hasznos gyűjtők és kutatók számára is a filatélia világában való tájékozódáshoz. A jelen összeállításban Ázsia országainak tevéket ábrázoló bélyegeit mutatjuk be.

A bélyegek képeinek közlésénél feltüntettük a nagyobb, rangosabb nemzetközi bélyegkatalógusok (elsősorban a Kelet-Közép-Európában nagy presztízssű német Michel, esetleg ennek hiányában a francia Yvert et Tellier, a brit Stanley Gibbons, az amerikai Scott) számait. A bélyegeket egyúttal a megjelenésük, forgalomba bocsátásuk kronológiájának sorrendjében közöljük, a kibocsátó állam és a kibocsátás éve alapján pedig szintén bárki érdeklődő könnyedén beazonosítja őket. Szeretnénk mind az idősebb, mind a fiatalabb korosztály érdeklődését felkelteni a tevék mint bélyegmotívumok iránt, illetve adott esetben az állatok filatéliai jelenléte, a flóra-fauna-filatéliai mint önálló és igen népszerű tematikus bélyeggyűjtési terület, illetve természetesen még általánosabban a motívumgyűjtés/tematikus bélyeggyűjtés iránt, és ha a Kedves Olvasó, Megtekintő végiglapozza az összeállítás elektronikus oldalait, a befektetett munka már nem volt hiábavaló. Nem tüntettük fel a bélyegek méretét, fogazatát, a nyomdatechnikát, amellyel készültek, illetve egyéb lényeges

filatéliai adatokat sem, ugyanis azokat a nagyobb nemzetközi bélyegkatalógusok, illetve például a Colnect.com ezeket alapul vevő online gyűjtői adatbázisa a legtöbb esetben tartalmazzák, a megtekintők pedig ezeket is néhány kattintással ellenőrizhetik, ha esetleg valamelyik másolatban itt közölt darab éppen hiányozna a gyűjteményükből, vagy az egyes bélyegek fizikai-nyomdatechnikai jellemzőire is kíváncsiak. Egyik célunk, hogy a lehető legtöbb teret engedjek a bélyegek által hordozott művészi és forrásértéknek, vizuális információnak, illetve lehetőleg élvezetes, szórakoztató online vizuális tartalmat találjon, aki esetleg kiadványra kattint. A válogatásunk alapja tehát minden esetben a bélyeggrafika tartalma és persze esztétikai értéke volt, és a jelen szerény motívumkatalógus közreadásánál pedig elsősorban történeti forrásként és alkalmazott grafikai műalkotásként tekintünk a bélyegekre.

A bélyeg ugyanis amellet, hogy művészeti, egészen pontosan iparművészeti, sokszorosított kisgrafikai műalkotás, egyúttal elsődleges történeti forrás is, amely a kibocsátó ország művészetét, történelmét, természeti és kulturális adottságait. Forrástani szempontból a vizuális történeti források csoportjába tartozik, ahová még egyébként az alábbi

dokumentumtípusok sorolhatók: festmények, falfestmények, rajzok, vázlatok, rézkarcok, nyomatok, karikatúrák, fényképek, plakátok, bélyegek, bankjegyek. Mint történeti forrás, a bélyeg is többnyire olyan képi ábrázolást tartalmaz, jelenít meg, amely adott történeti korszak gondolkodásmódjának, esztétikájának és szimbólumrendszerének a megértését, esetleg egy adott esemény, személy, közhangulat érzelmi, politikai, társadalmi, művészeti megjelenítését adja vissza, ily módon pedig hozzájárul a történelem több nézőpontból történő, multiperspektivista megértéséhez.⁵⁶

Mivel a bélyeg mindig adott kormányzat postaszolgálatára által kibocsátott értékjegy és vizuális dokumentum, halmozottan igaz rá, hogy segít megérteni az adott kibocsátó állam és korszak politikatörténetének összetett eseményeit, és körütekintő elemzéssel, értelmezéssel adott esetben sokkal többet árul el a történeti múltból, mint azt akár a történész, akár a laikus szemlélő elsőre gondolhatnánk. Nem véletlenül hangsúlyozandó

⁵⁶ SCHRECK Katalin, *Vizuális források*, in *Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe*, szerk. KEREPESZKI Róbert - SCHRECK Katalin, Pécs, Kronosz Kiadó, 2024, 171-182.

mindenütt az az állítás, mely szerint a filatélia nem csupán egy hobbi, magánszemélyek által űzött gyűjtőszenvély, hanem bizony a címertanhoz, pecséttanhoz, oklevéltanhoz stb. hasonlóan egy önálló történeti segédtudomány, amelynek megvannak a maga sajátos szakmai szabályai. A bélyegek így módon pedig nem csupán a művészettörténet tárgykörébe tartoznak, mint esztétikai értéket hordozó, iparművészeti műalkotásként felfogható aprónyomtatványok, hanem bizony, az írott forrásokhoz hasonlóan a történettudomány számára is kiemelkedően érdekesek lehetnek.

A vizuális történeti források, így a bélyegek is, adott esetben a történészi elemzés, értelmezés kiemelkedően fontos tárgyát képezhetik, hiszen olyan jól látható és befogadható dokumentumok, amelyek nagyban segíthetik a múlt jobban elképzelhetővé és átélhetővé válását. Egyfelől a bélyegek szolgálhatnak az írott források kiegészítéseként, másfelől, keletkezési helyüktől, idejüktől és támájuktól, ábrájuktól, annak összetettségétől és valóságreferenciáitól függően akár teljesen önálló forrásértékkel is rendelkezhetnek. Más történeti forrásokhoz hasonlóan ugyanakkor értelmezésükkor a bélyegeket is kontextualizálni és körültekintően elemezni szükséges, hiszen állami

kibocsátású értékjegyekről lévén szó, esztétikai értékük mellett halmozottan elmondható róluk, hogy igen sok esetben propaganda- és emlékezetpolitikai célokat szolgálnak, és a postai bérmentesítés lehetővé tétele mellett egy adott kormányzati múlt- vagy jelenértelmezés minél több állampolgár részére történő eljuttatása is a feladatuk. A 21. században ugyanakkor a bölcsészettudományok talán lassan eljutnak oda, hogy a bélyegeket ne csupán postai értékjegyekként kezeljék, hanem a történettudomány, a művészettörténet és a tágabb értelemben vett kultúratudomány által elemzésre érdemes művészeti, politikai és történelmi dokumentumokként tanulmányozzák a maguk komplexitásában...

TEVÉK ÁZSIA ORSZÁGAINAK BÉLYEGEIN

Törökország 1915
Michel TR ZIXA

Irak 1919
Michel IQ-BBM 1

Irak 1923
Michel IQ 24

Irak 1923
Michel IQ 26

Irak 1923
Michel IQ 30

Irak 1923
Michel IQ D27

Irak 1923
Michel IQ D29

Irak 1923
Michel IQ D32

Irak 1924
Michel IQ D39

Irak 1924
Michel IQ D41

Irak 1924
Michel IQ D45

Tuvai Népköztársaság 1927
Michel TX 22

Irak 1932
Michel IQ 54

Irak 1932
Michel IQ D73

Irak 1932
Yvert et Tellier IQ 76a

Irak 1932
Yvert et Tellier IQ 76b

Mongólia 1932
Michel MN 57

Tuvai Népköztársaság 1932
Michel TX 34

Tuvai Népköztársaság 1933
Michel TX 36

Tuvai Népköztársaság 1934
Michel TX 46A

Tuvai Népköztársaság 1934
Michel TX 46B

Tuvai Népköztársaság 1934
Michel TX 50

Tuvai Népköztársaság 1934
Michel TX 52

Tuvai Népköztársaság 1935
Michel TX 74

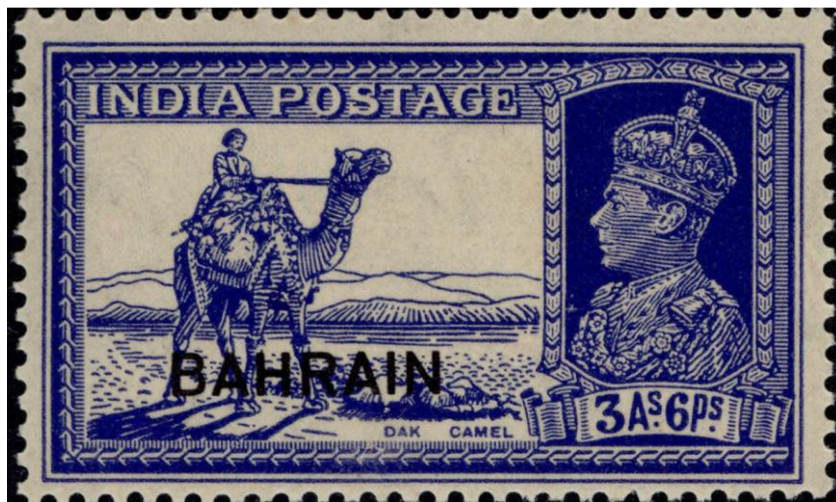
Tuvai Népköztársaság 1936
Michel TX 78A

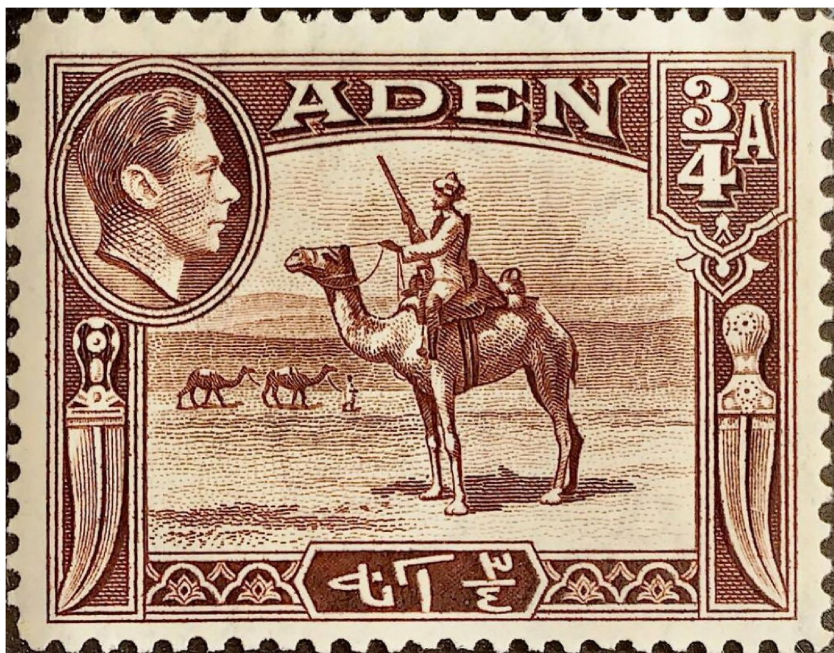
Tuvai Népköztársaság 1936
Michel TX 88C

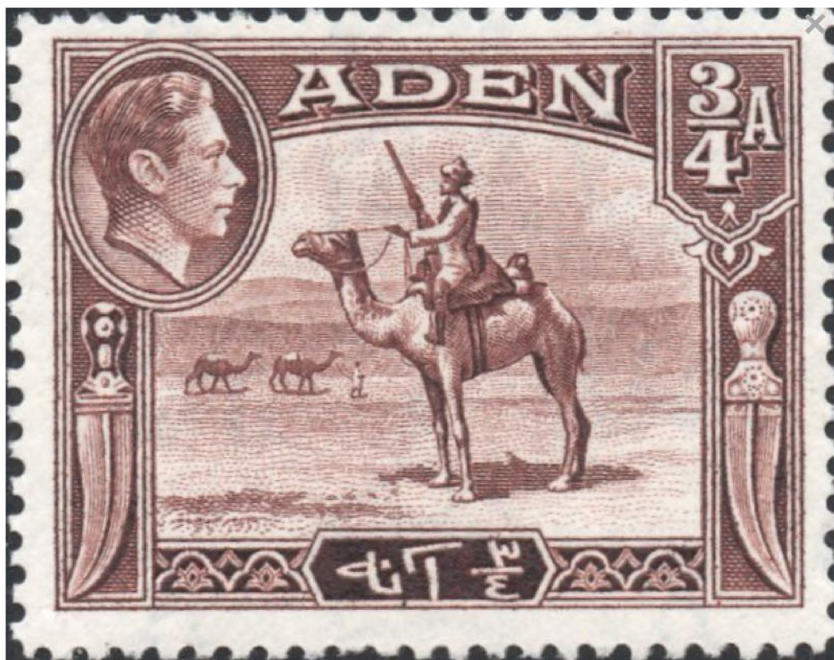
India 1937
Michel IN 153

Bahrein 1938
Michel BH 26

Áden 1939
Michel AD 17

Áden 1939
Michel AD 17a

Áden 1939
Michel AD 17s

Áden 1939
Michel AD 26s

Áden 1939
Michel AD 27

Mongólia 1943
Michel MN 62

Áden 1944
Stamp Number AD 26

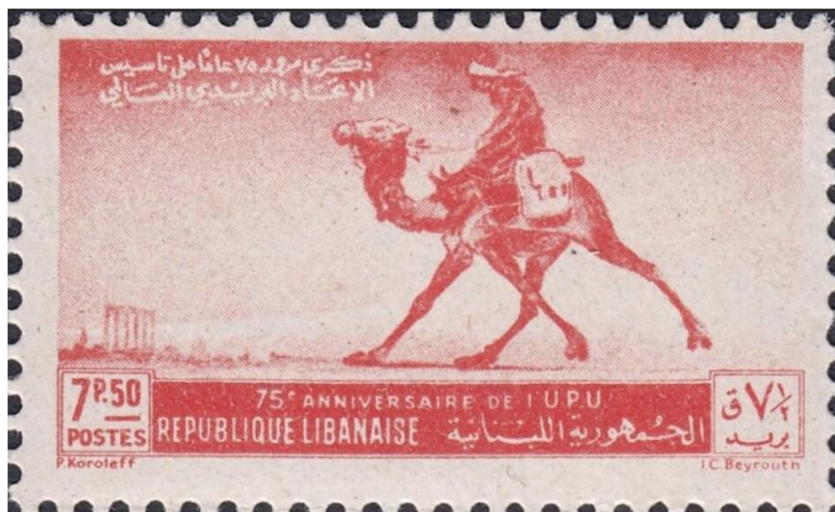
Francia India 1946
Michel FR-IN 275

Francia Indokína 1946
Yvert et Tellier FR-IC PA40

Libanon 1949
 Michel LB 408

Libanon 1949
Michel LB 409

Libanon 1949
 Michel LB 410

Egyptom 1950
Michel EG 347

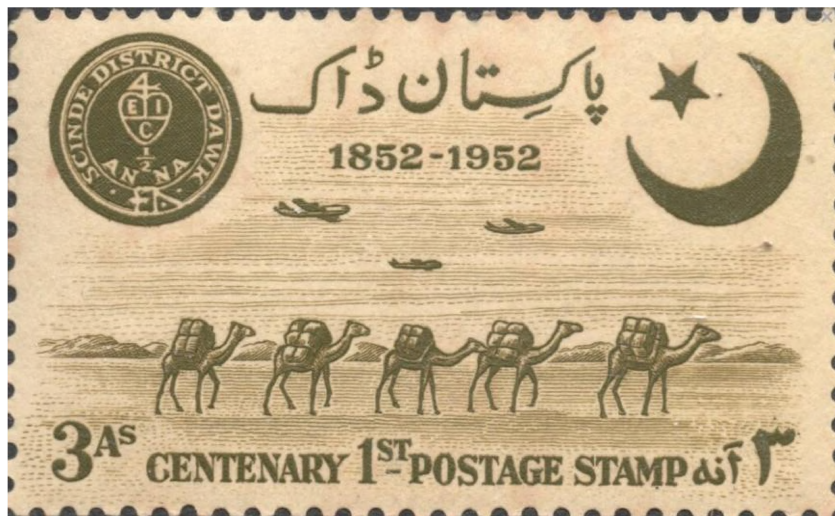
Izrael 1950
Michel IL 54

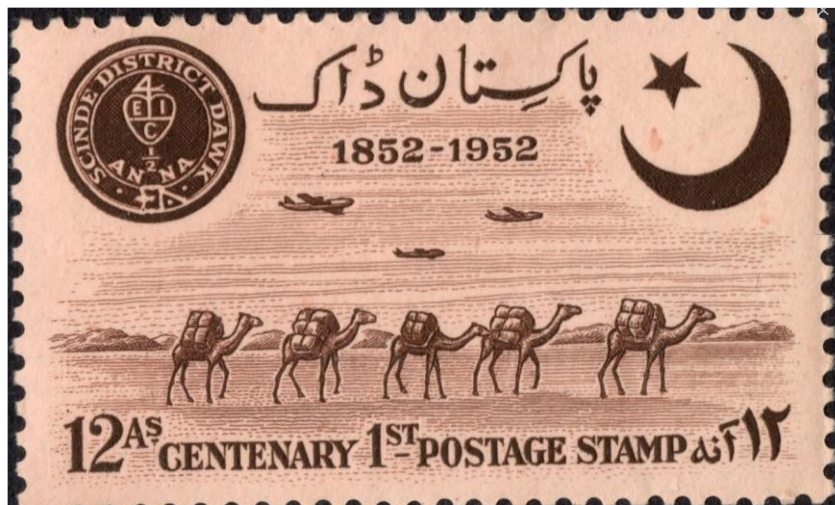
Izrael 1950
Michel IL 54T

Áden 1951
Michel AD 46

Pakisztán 1952
Michel PK 63

Pakisztán 1952
Michel PK 64

Áden 1953
Michel AD 50

Áden 1953
Michel AD 57

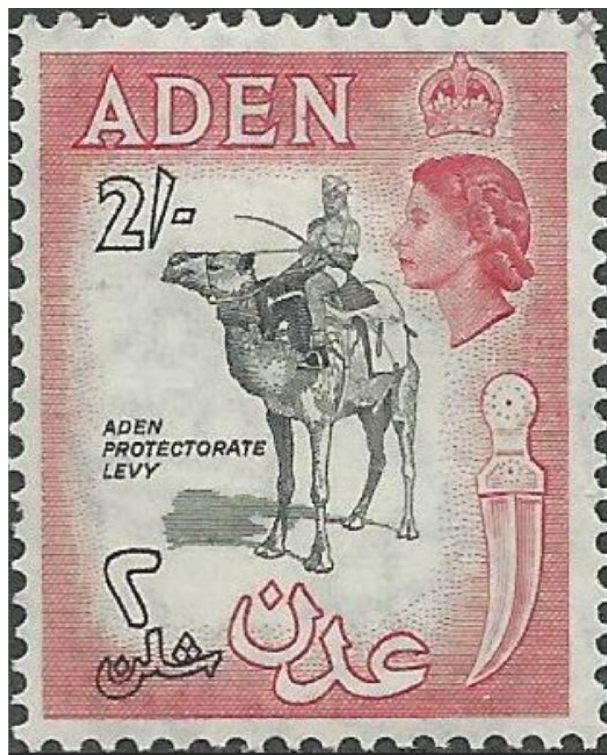
India 1954
Michel IN 232

Áden 1955
Michel AD 63

Áden 1956
Michel AD 71

Áden 1956
Stanley Gibbons AD 66aw

Mongólia 1958
Michel MN 132a

Mongólia 1958
Michel MN 142

Mongólia 1958
Michel MN 147

Kína 1959
Michel CN 426

Afganisztán 1961
Michel AF 520

Afganisztán 1961
Michel AF 522

Afganisztán 1961
Michel AF 525

Kína 1961
Michel CN 614

Kína 1961
Michel CN 615

Mongólia 1961
Michel MN 226

Mongólia 1961
Michel MN 233

Mongólia 1961
Michel MN 244

Mongólia 1961
Michel MN 262

Kuvait 1962
Michel KW 175

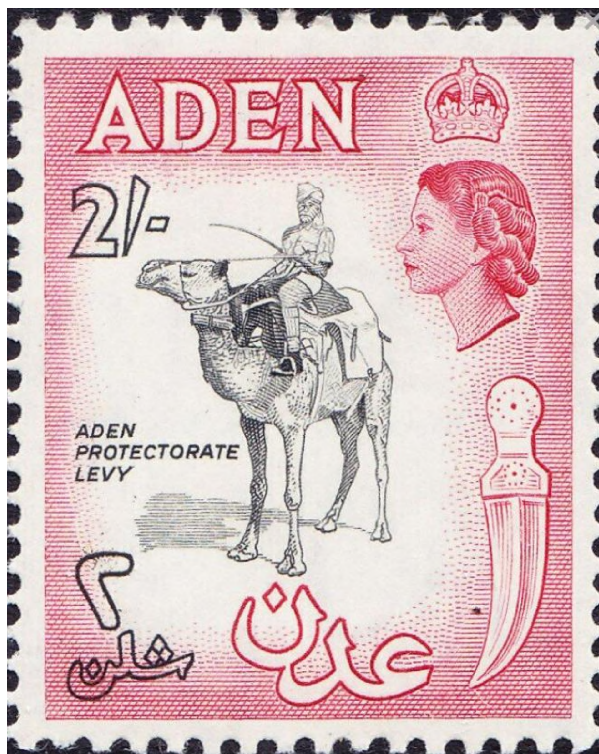
Kuwait 1962
Michel KW 176

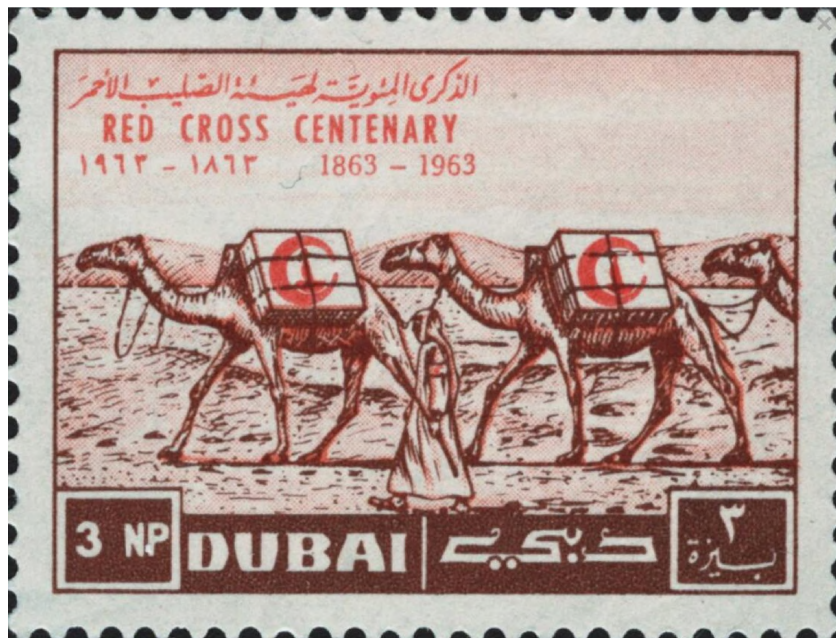
Kuvait 1962
Michel KW 177

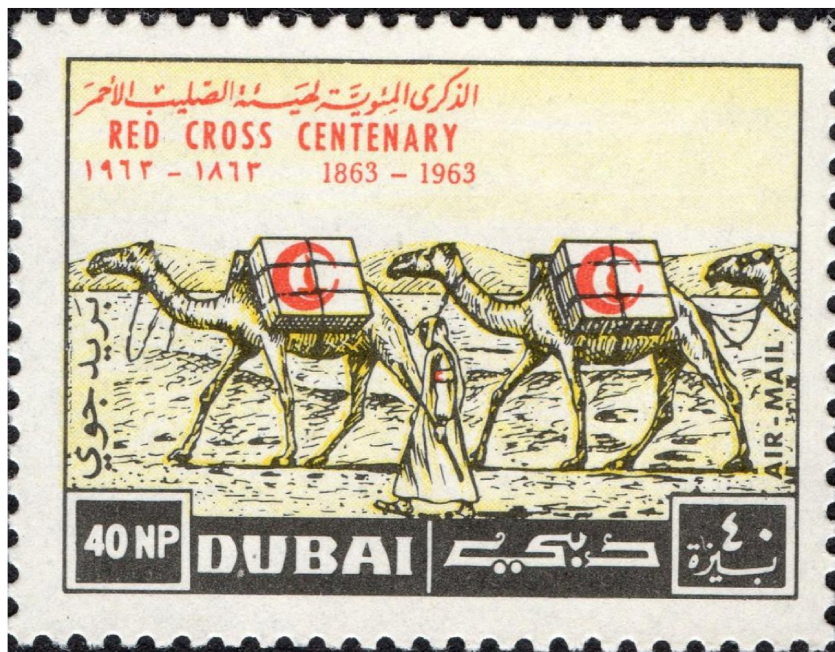
Kuvait 1962
Michel KW 178

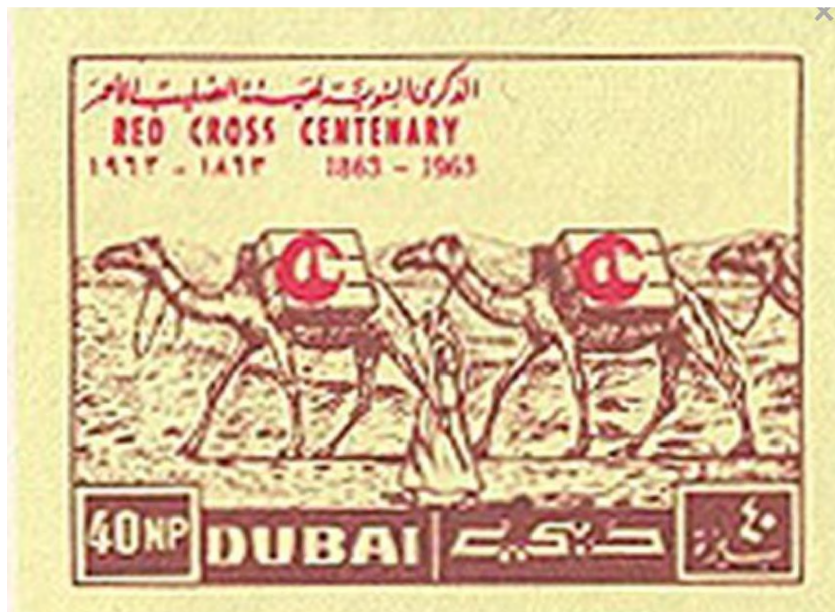
Áden 1963
Stanley Gibbons AD 66b

Dubai 1963
Michel DB 28A

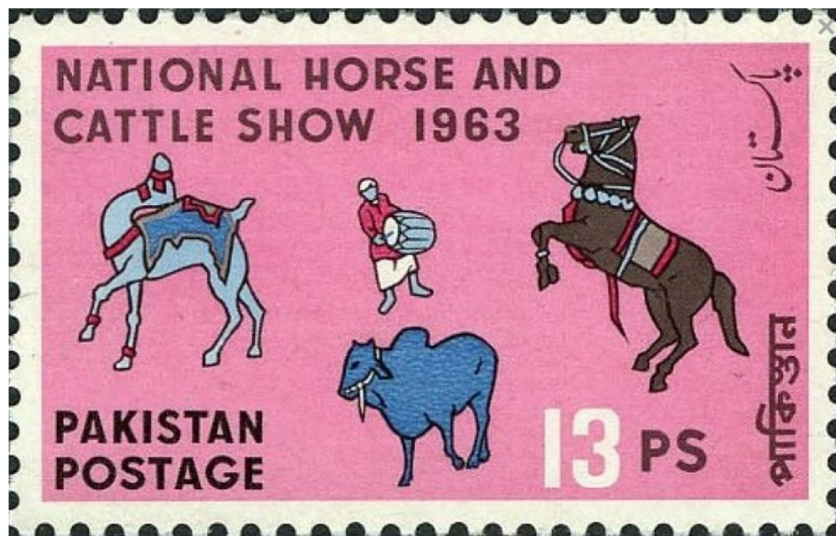
Dubai 1963
Michel DB 32A

Dubai 1963
Michel DB 36

Kína 1963
Michel CN 766

Pakisztán 1963
Michel PK 189

Abu-Dhabi 1964
Michel AE-AB 10C

Abu-Dhabi 1964
Michel AE-AB 11C

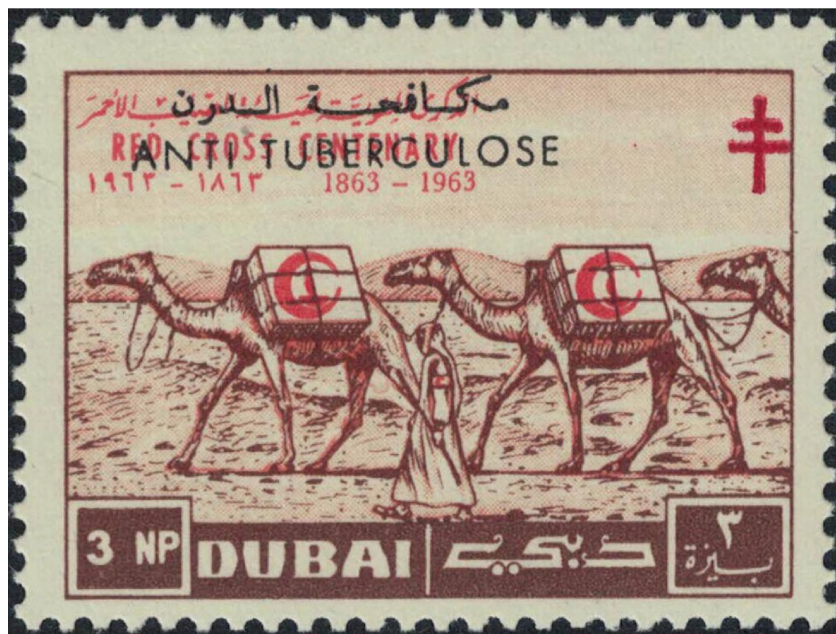
Áden 1964
Michel AD 79

Adzsmán 1964
Michel AJ 3A

Adzsmán 1964
Michel AJ 12A

Dubai 1964
 Michel DB 119A

Dubai 1964
 Michel DB 123A

Fudzsejra 1964
Michel FU 8A

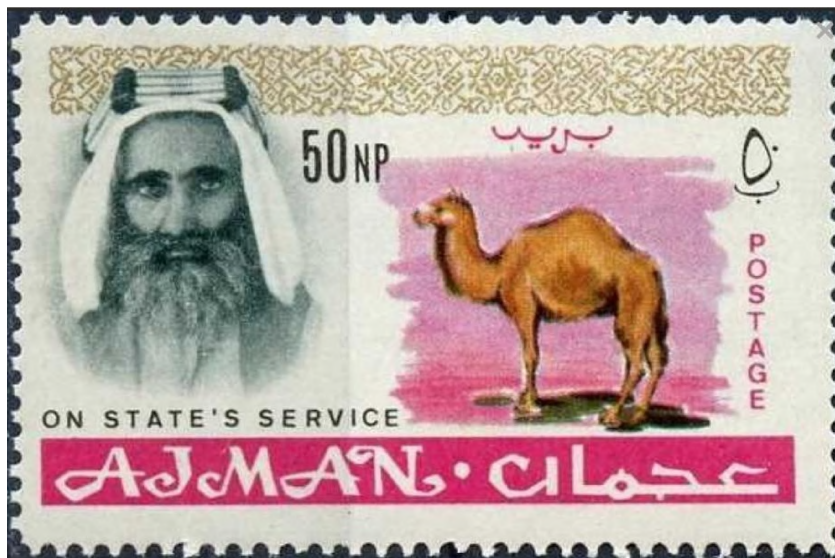
Fudzsejra 1964
Michel FU 17A

Áden 1965
Michel AD 87

Adzsmán 1965
Michel AJ 65A

Adzsmán 1965
Michel AJ D3A

Fudzsejra 1965
Michel FU 47A

Fudzsejra 1965
Michel FU D8A

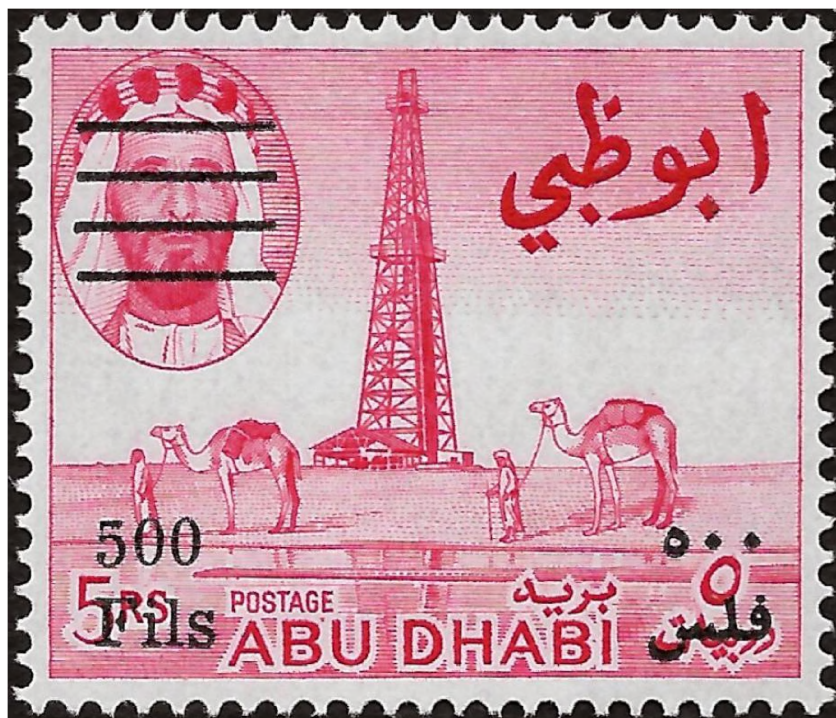
Fudzsejra 1965
Michel FU D8B

Sardzsa 1965
Michel AE-SH 135A

Sardzsa 1965
Michel AE-SH 135B

Abu-Dhabi 1966
Michel AE-AB 24C

Abu-Dhabi 1966
Michel AE-AB 25C

Abu-Dhabi 1966
Michel AE-AB 251

Jordânia 1966
 Michel JO 629A

Manama 1966
Michel AJ-MN 2

Mongólia 1966
Michel MN 449

Adzsmán 1967
Michel AJ 133A

Manama 1967
Michel AJ-MN 23

Adzsmán 1967
Michel AJ C116A

Adzsmán 1967
Michel AJ D12A

Adzsmán 1967
Michel AJ P104A

Dubai 1967
Michel DB 287

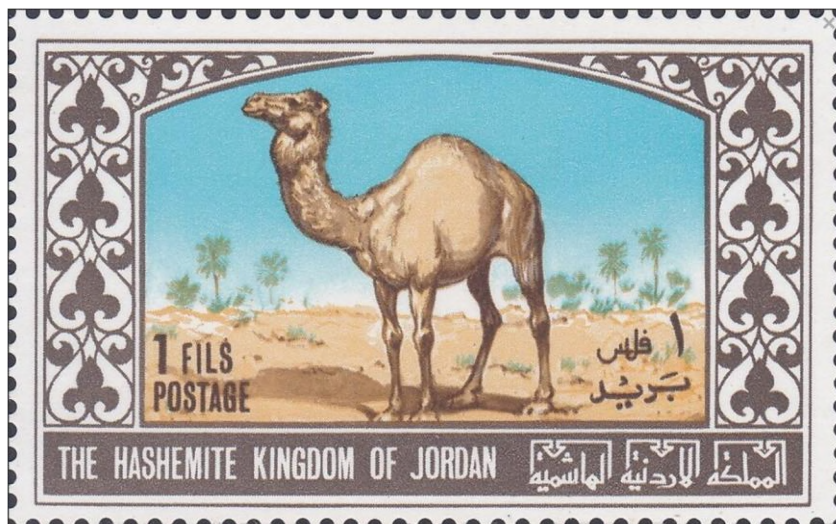
Fudzsejra 1967
Michel FU 99A

Fudzsejra 1967
Michel FU 108A

Fudzsejra 1967
Michel FU 126A

Jordânia 1967
Michel JO 669A

Mahra 1967
Michel AD-MS 33A

Mahra 1967
Michel AD-MS 33B

Katar 1968
Michel QA 333

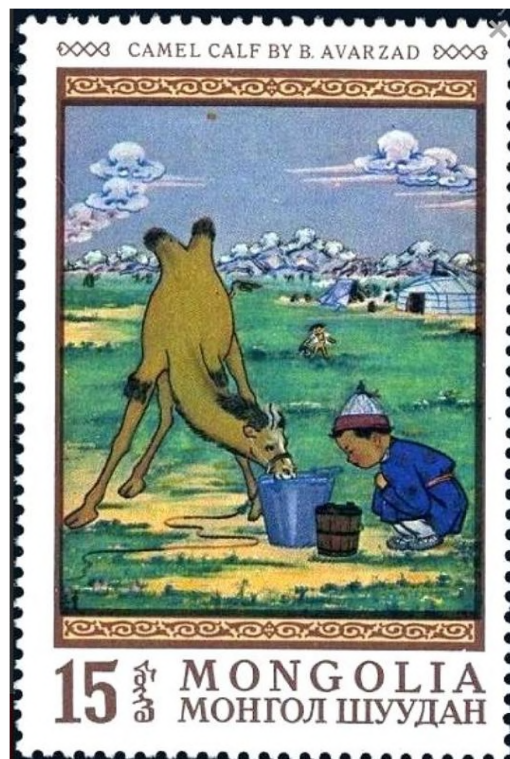
Libanon 1968
Michel LB 1024

Mongólia 1968
Michel MN 482

Mongólia 1968
Michel MN 504

Mongólia 1968

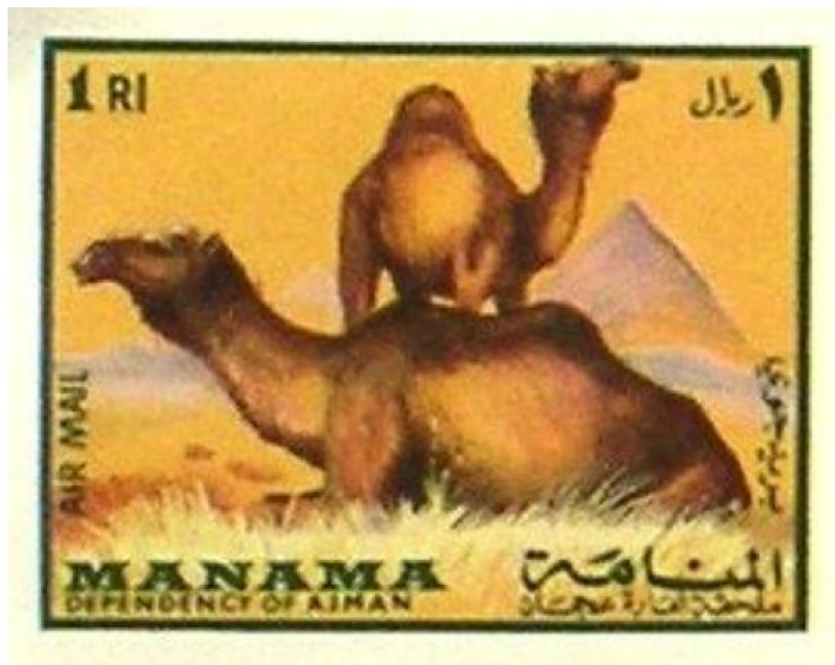
Michel MN 505

Adzsmán 1969
Michel AJ 413A

Manama 1969
Michel AJ-MN 178A

Manama 1969
Michel AJ-MN 178B

Mongolia 1969
Michel MN 560

Mongólia 1969
Michel MN 561

Israel 1970
Michel IL 466

Israel 1970
Michel IL 466T

Jemeni Demokratikus Köztársaság 1970
Michel YE-SO 70

Sardzsa 1970
Michel AE-SH 589A

Sardzsa 1970
Michel AE-SH 601A

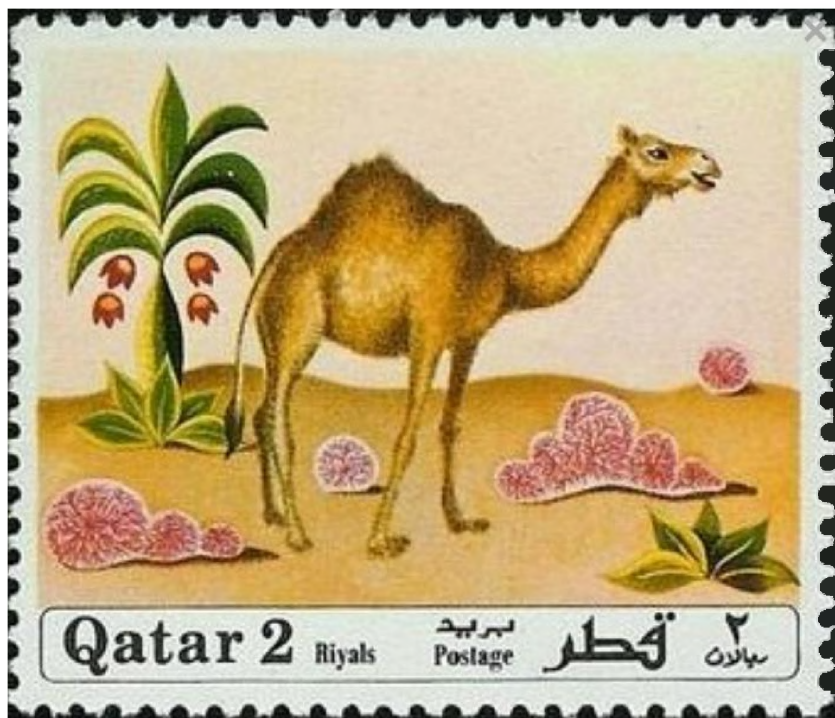
Sardzsa 1970
Michel AE-SH 1122A

Sardzsa 1970
Michel AE-SH 1129A

Jordânia 1971
Michel JO 803

Katar 1971
Michel QA 450

Mongolia 1971
Michel MN 661

Adzsmán 1972
Michel AJ BL478B

Irak 1972
Michel IQ 708

Irak 1972
Michel IQ 709

Jordânia 1972
Michel JO 838

Jordânia 1972
Michel JO 841

Kuvait 1972
 Michel KW 554

Kuwait 1972
Michel KW 555

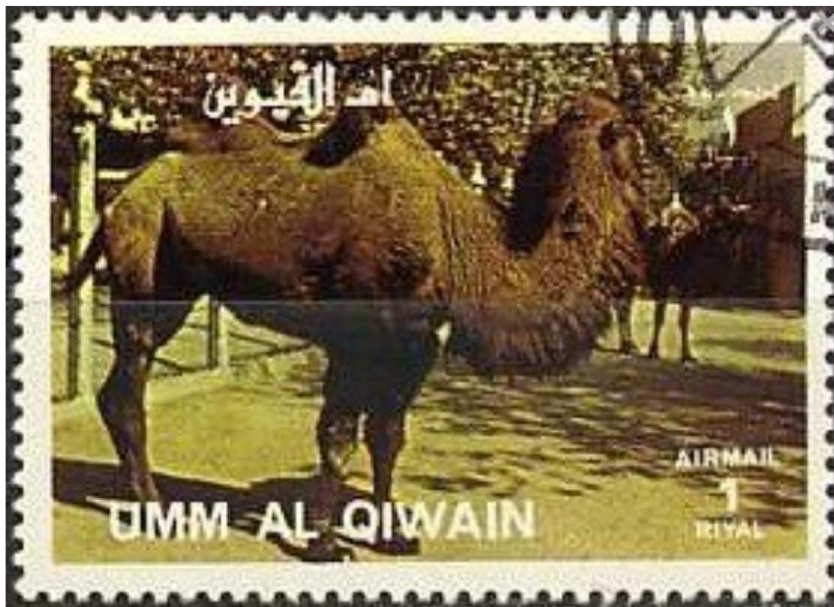
Sardzsa 1972
Michel AE-SH 1226A

Sardzsa 1972
Michel AE-SH 1226B

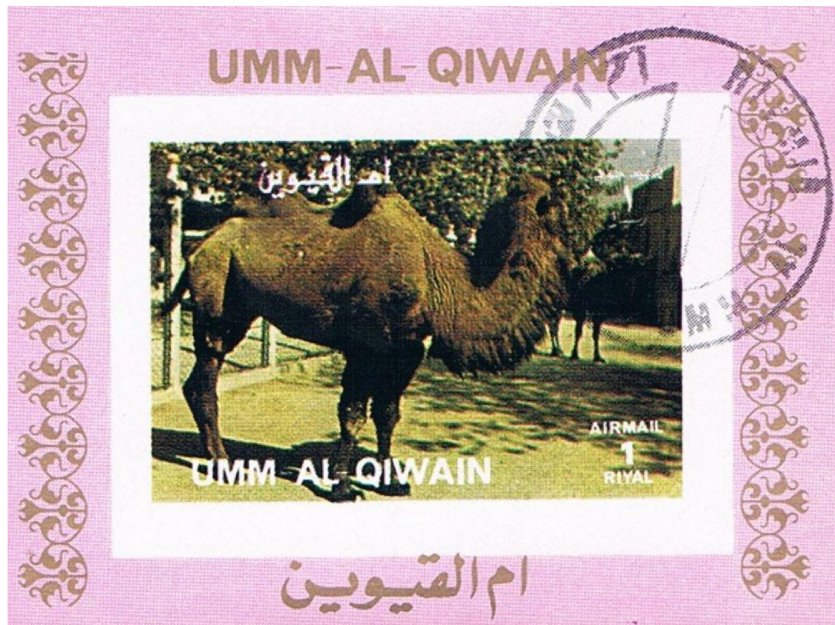
Sardzsa 1972
Michel AE-SH 1226EB

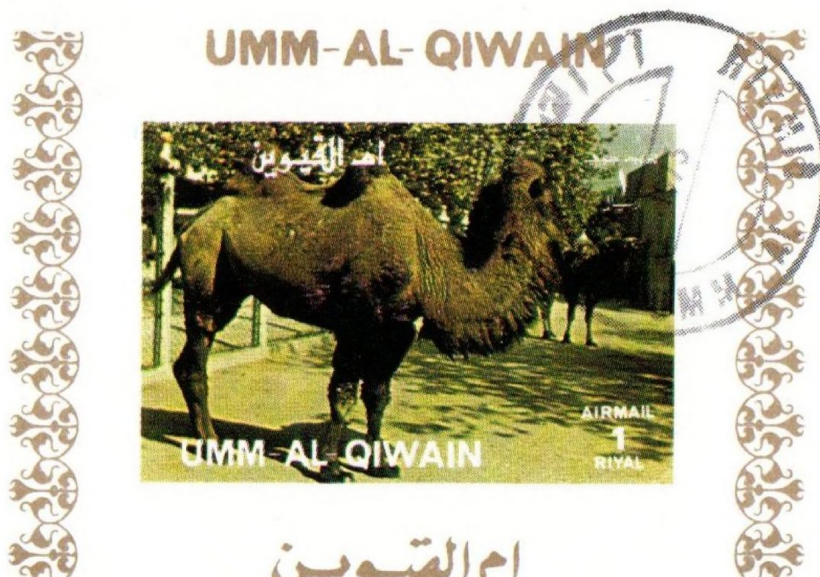
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1134A

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1134AEBb

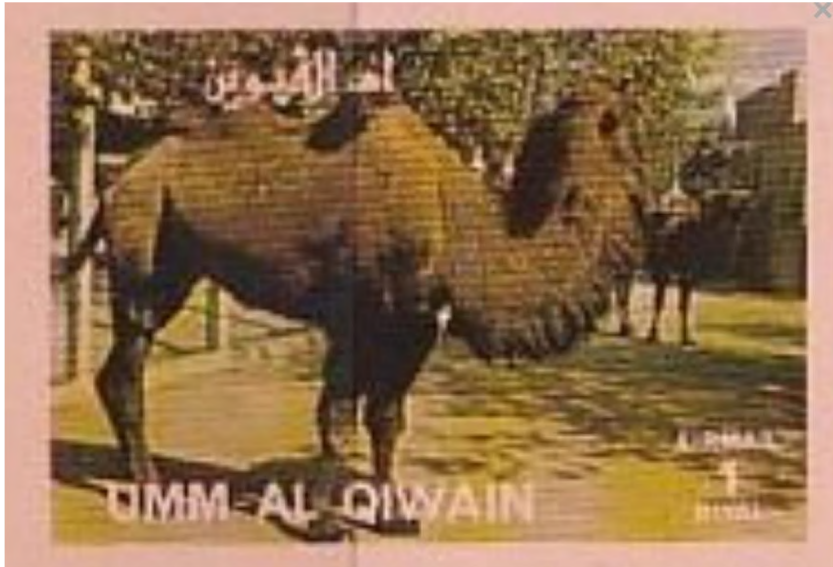
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1134BEBp

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1134BEBw

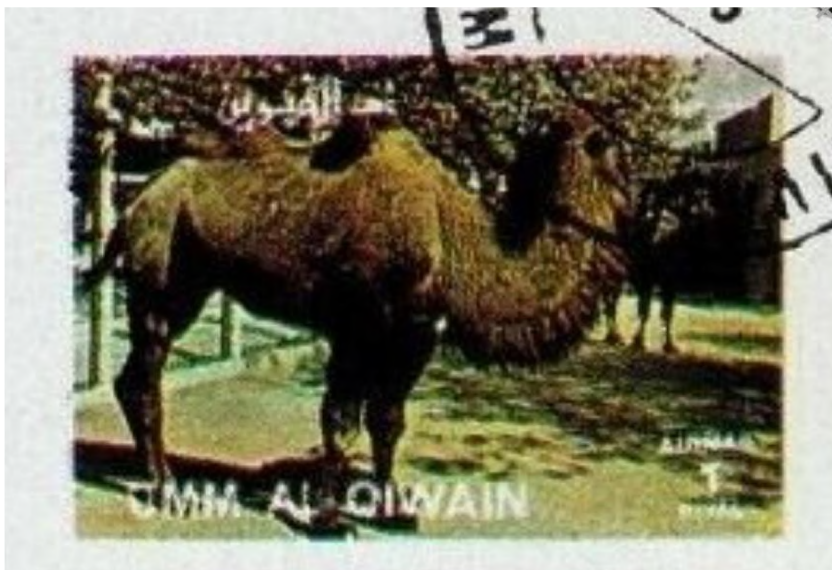
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1134AEBw

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1134B

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1150A

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1150B

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1385A

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1385AEBw

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1385B

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1401A

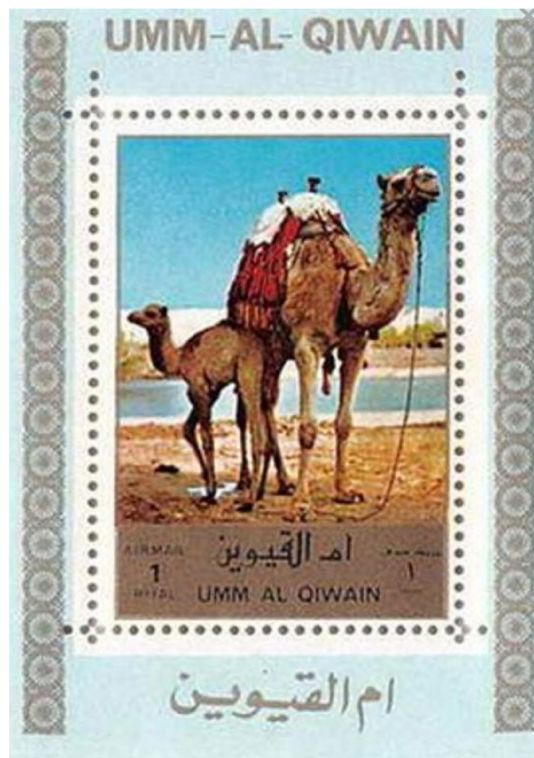
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1401B

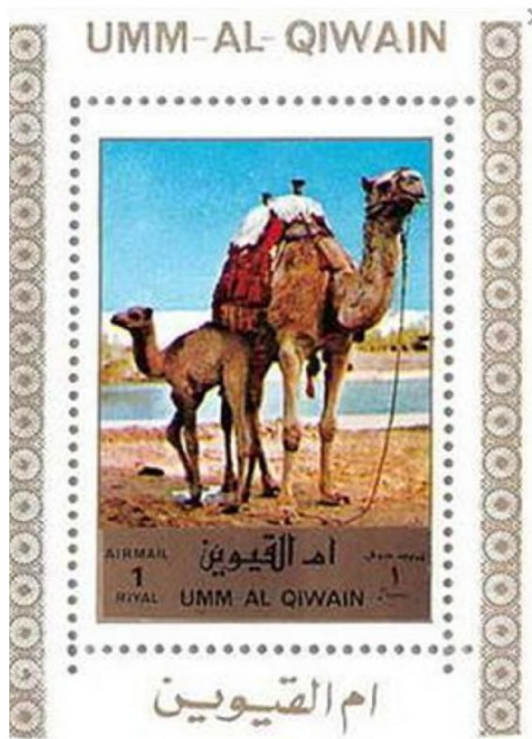
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1602

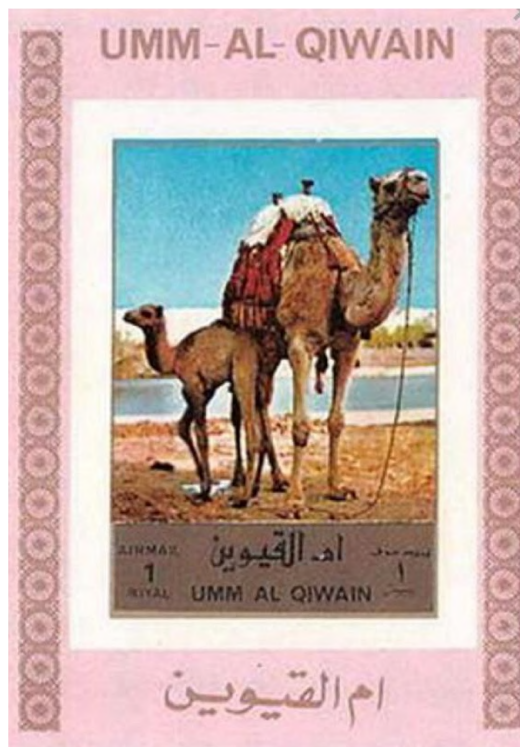
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1687A

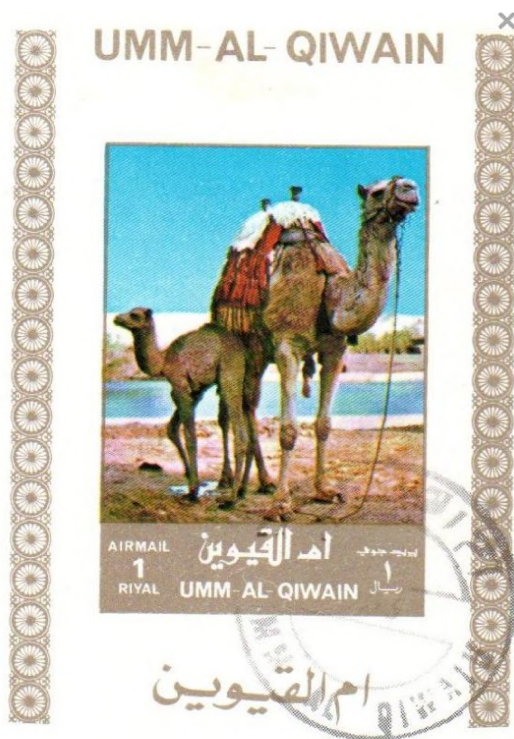
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1687AEBb

Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1687AEBw

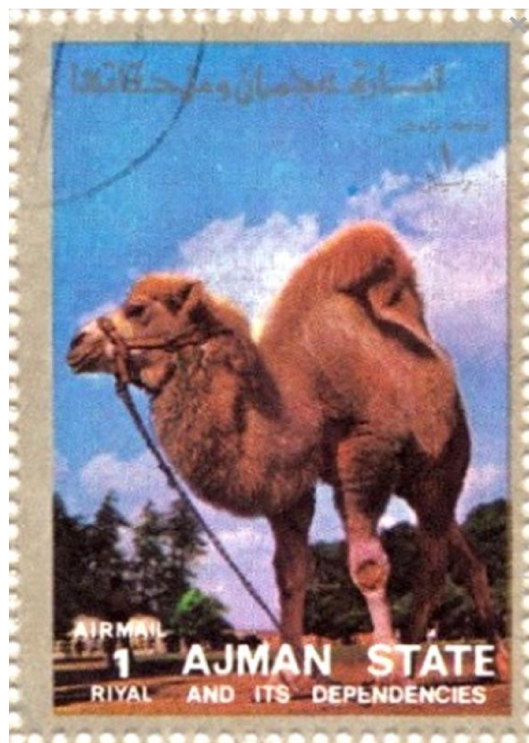
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1687BEBp

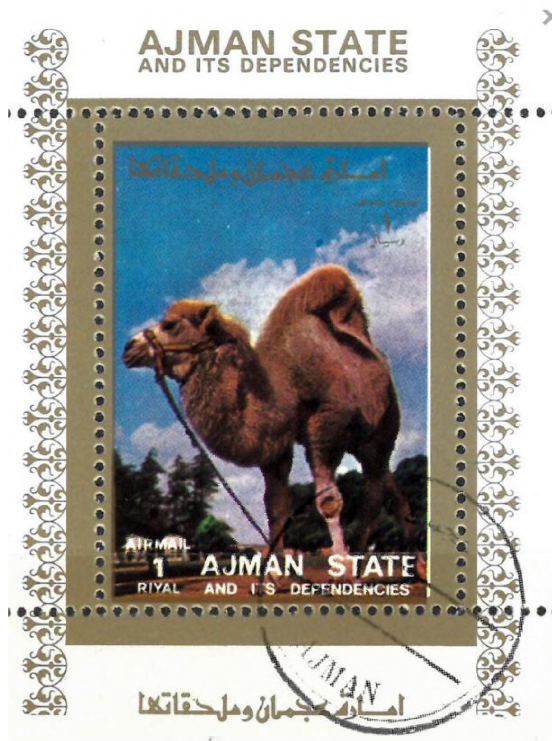
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1687BEBw

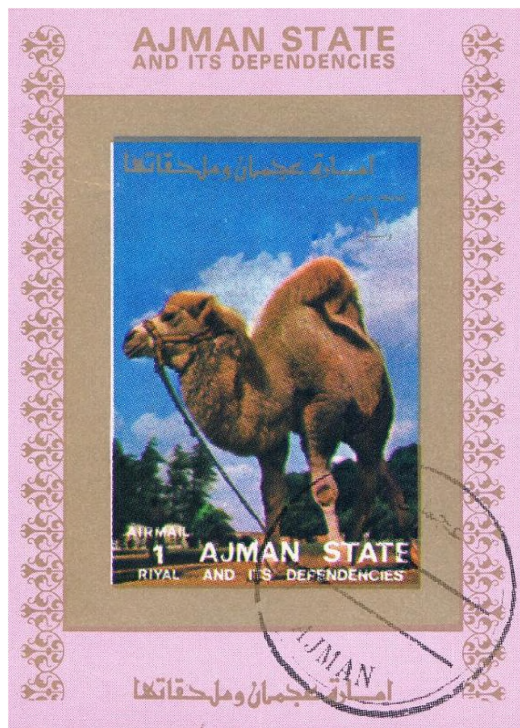
Umm Al Quwain 1972
Michel UM 1697A

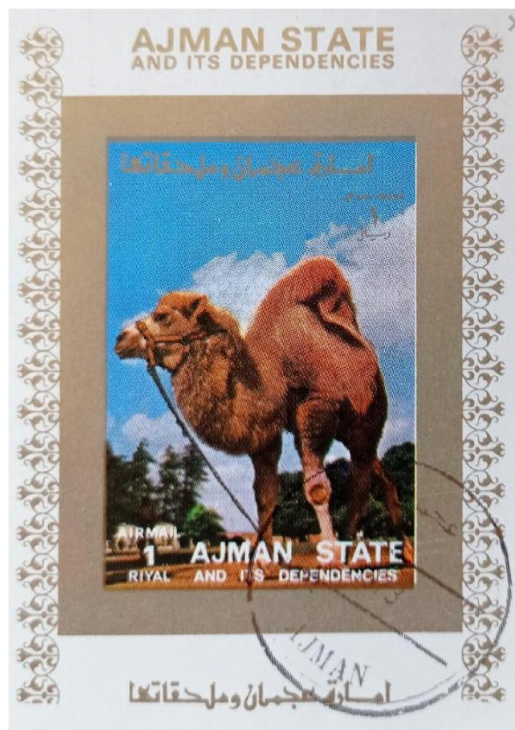
Adzsmán 1973
Michel AJ 2844A

Adzsmán 1973
Colnect AJ 1973.03.31-37pb

Adzsmán 1973
Colnect AJ 1973.03.31-38pa

Adzsmán 1973
Colnect AJ 1973.03.31-38pb

India 1973
Michel IN 563

Jordânia 1973
Michel JO 870

Jordânia 1973
Michel JO 871

Jordânia 1973
Michel JO 872

Jordânia 1973
Michel JO 873

Mongolia 1973
Michel MN 759

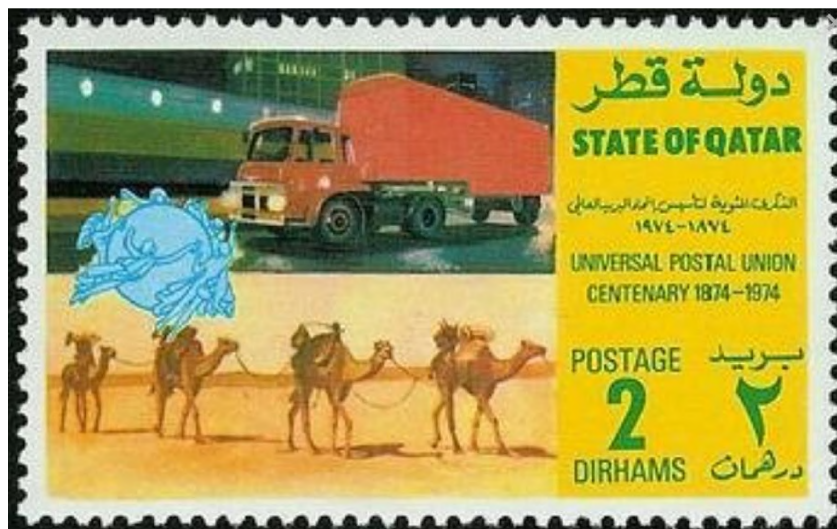
Omán 1973
Michel OM 158

Jordânia 1974
Michel JO 924

Jordânia 1974
Michel JO 927

Katar 1974
Michel QA 591

Libanon 1974
Michel LB 1246

Észak-Korea 1975
Michel KP 1340

Mongólia 1975
Michel MN 937

Mongólia 1975
Michel MN 968

Mongólia 1976
Michel MN 998

Bahrein 1977
Michel BH 267

Jordânia 1978
Michel JO 1101

Kuvait 1978
Michel KW 761

Kuwait 1978
Michel KW 770

Mongólia 1978
Michel MN 1168

Mongólia 1978
Michel MN 1185

Mongólia 1978
Michel MN 1186

Mongólia 1978
Michel MN 1187

Mongolia 1978
Michel MN 1188

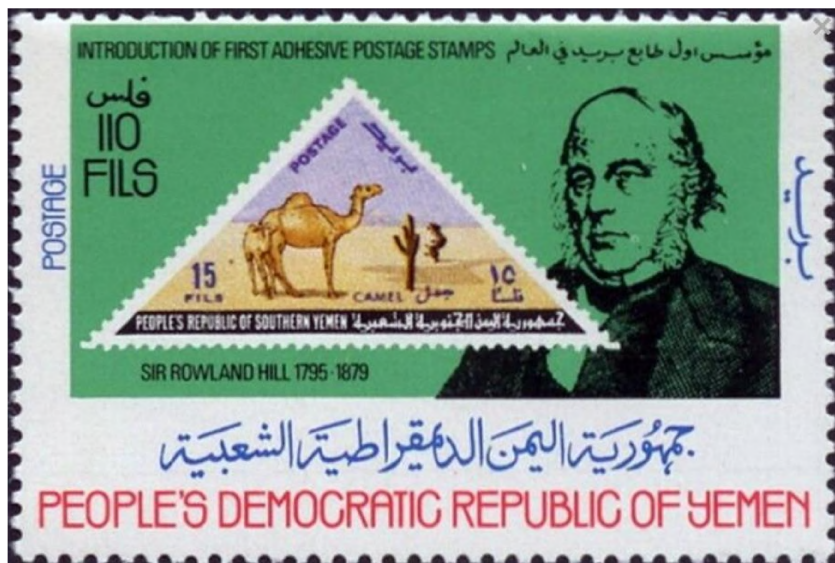
Mongólia 1978
Michel MN 1189

Mongólia 1978
Michel MN 1190

Mongólia 1978
Michel MN 1191

Jemeni Demokratikus Köztársaság 1979
Michel YE-SO 243

Mongólia 1979
Michel MN 1193

Mongolia 1979
Michel MN 1223

Mongólia 1979
Michel MN 1227

Tajvan 1980
Michel TW 1348

Észak-Korea 1981
Michel KP 2159

Kuwait 1981
Michel KW 916

Mongólia 1981
Michel MN 1408

Mongolia 1981
Michel MN 1421

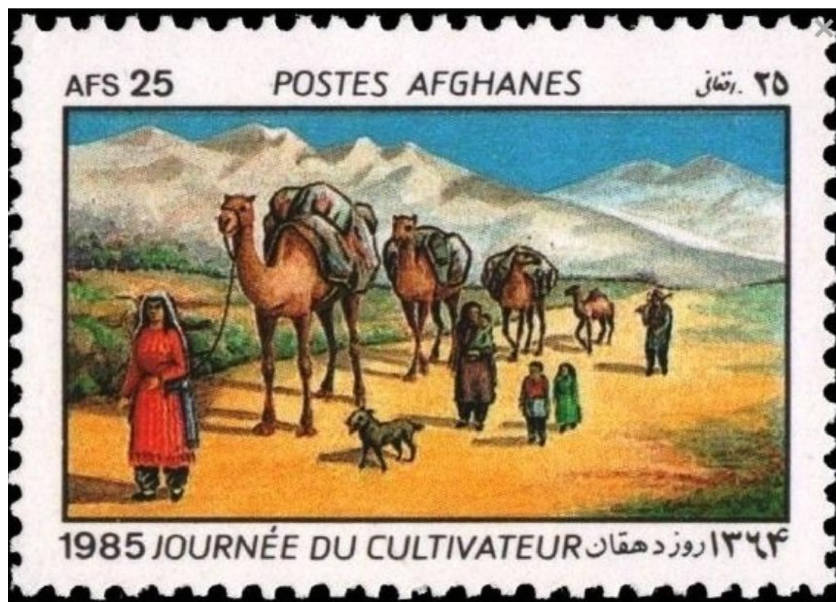
Mongólia 1982
Michel MN 1483

Mongolia 1982
Michel MN 1512

Afganisztán 1983
Michel AF 1301

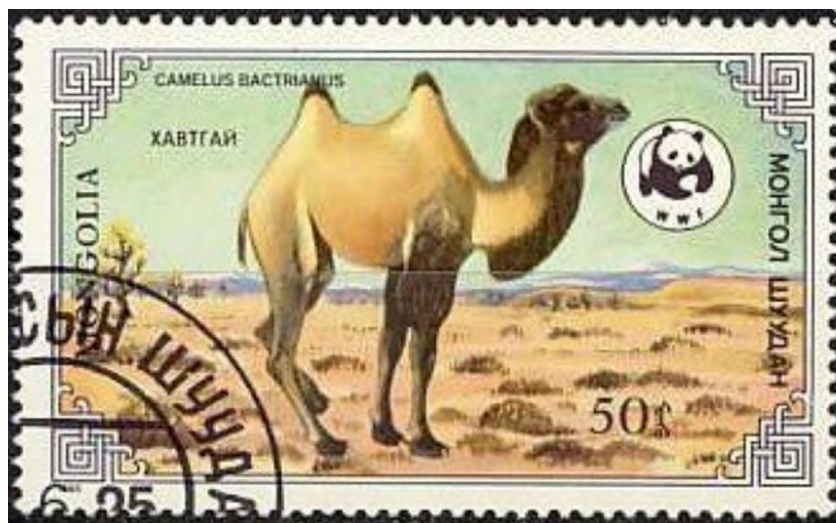
Afganisztán 1984
Michel AF 1390

Afganisztán 1984
Michel AF 1434

Jordânia 1984
Michel JO 1263

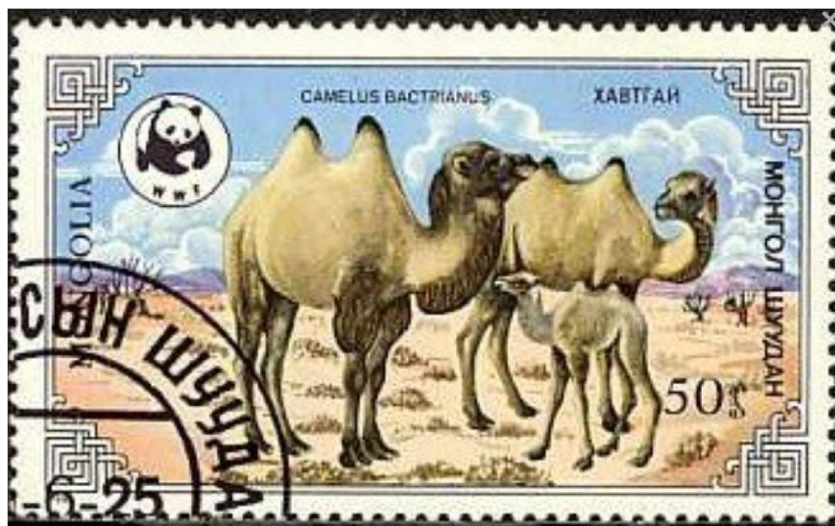
Mongolia 1985
Michel MN 1707

Mongólia 1985
Michel MN 1708

Mongolia 1985
Michel MN 1709

Mongólia 1985
Michel MN 1710

Sri Lanka 1985
Michel LK BL30

Egyesült Arab Emirátusok 1986
Michel AE 205

India 1986
Michel IN 1051

Mongólia 1986
Michel MN 1796

Mongólia 1986
Michel MN 1797

Omán 1986
Michel OM 292

Omán 1987
Michel OM 303

Japán 1988
Michel JP 1784

Mongólia 1988
Michel MN 1963

Bahrein 1989
Michel BH 386-391KB

Bahrein 1989
Michel BH 392-397KB

Mongólia 1989
Michel MN 2081

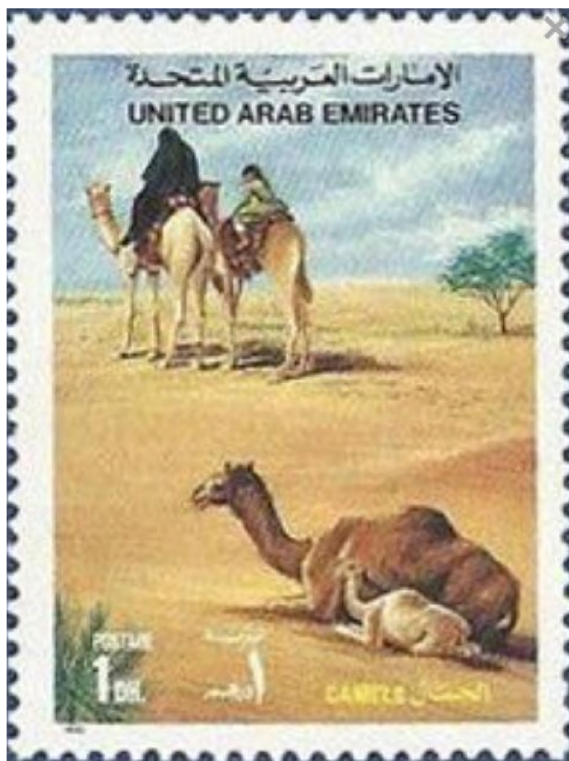
Mongólia 1989
Michel MN 2082

Mongólia 1989
Michel MN 2083

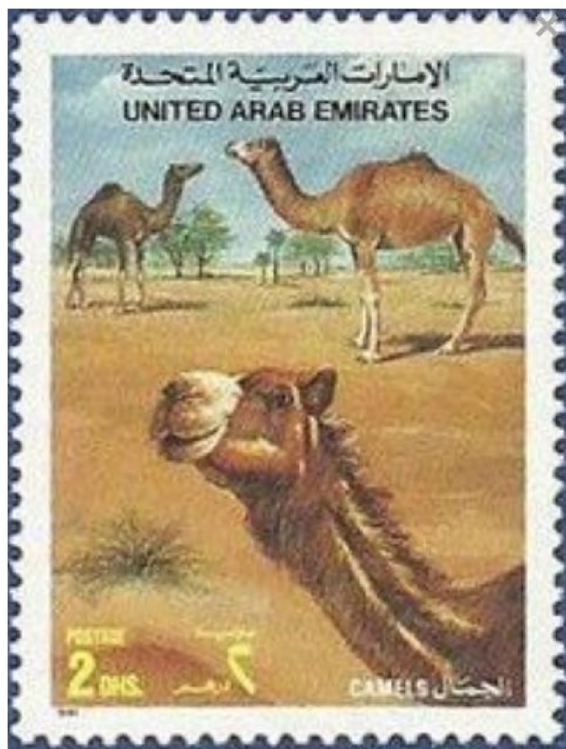
Egyesült Arab Emirátusok 1992
Michel AE 393

Egyesült Arab Emírátságok 1992
Michel AE 394

Egyesült Arab Emírátságok 1992
Michel AE 395

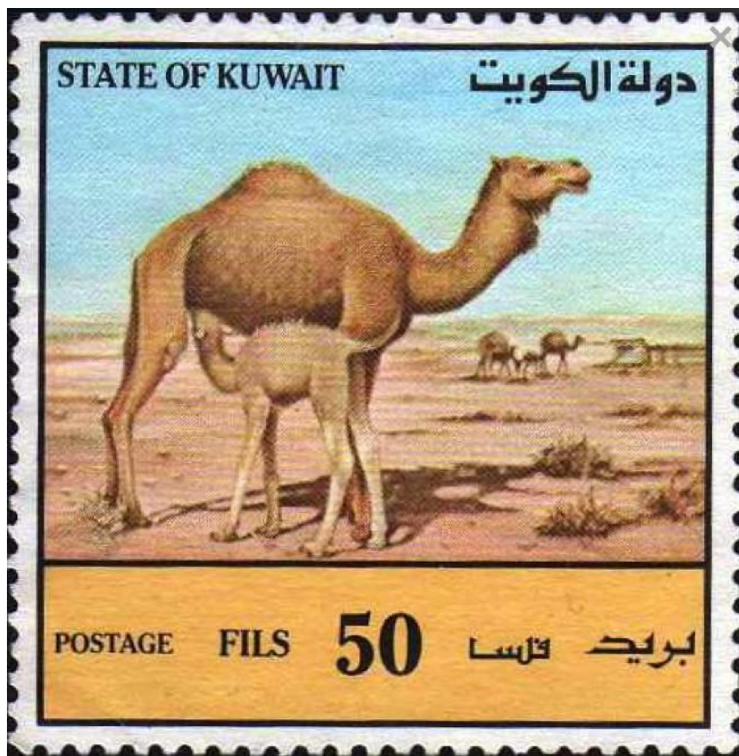
Egyesült Arab Emirátusok 1992
Michel AE 396

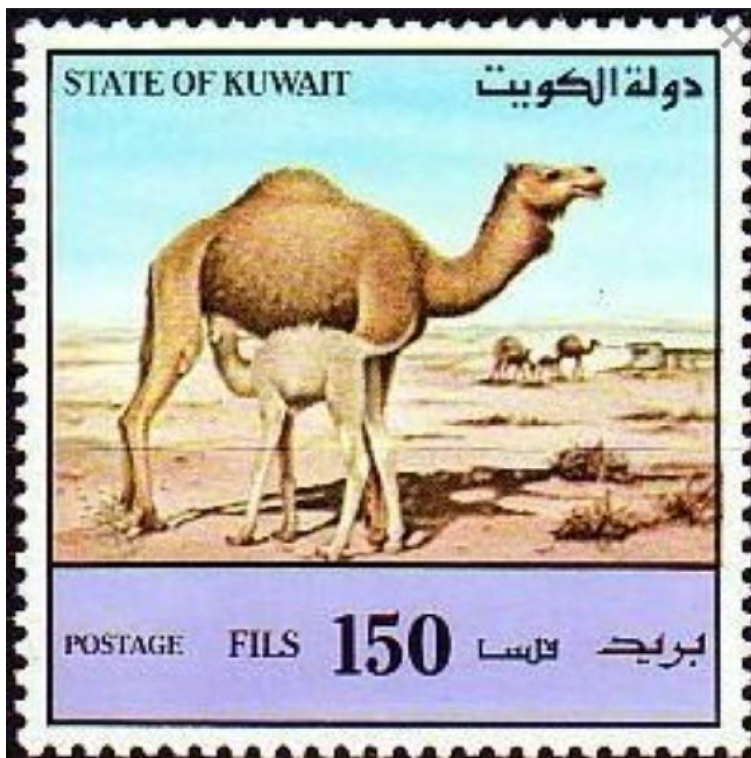
Kazahsztán 1992
Michel KZ 12

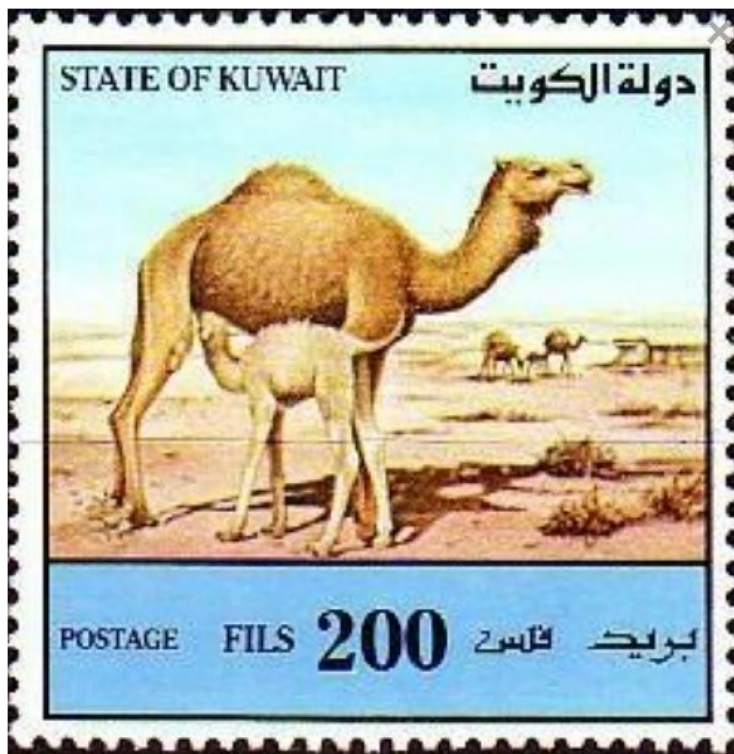
Kuvait 1992
Michel KW 1300

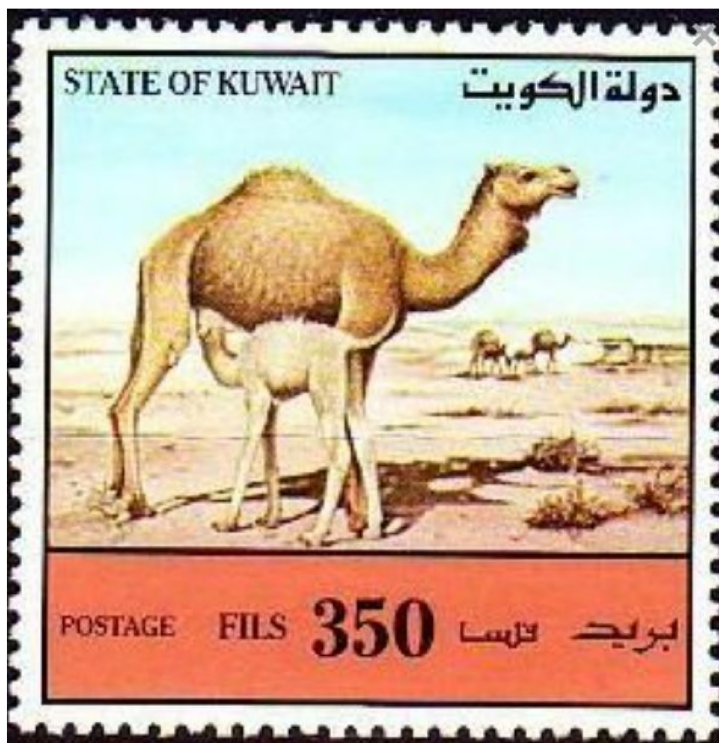
Kuvait 1992
Michel KW 1301

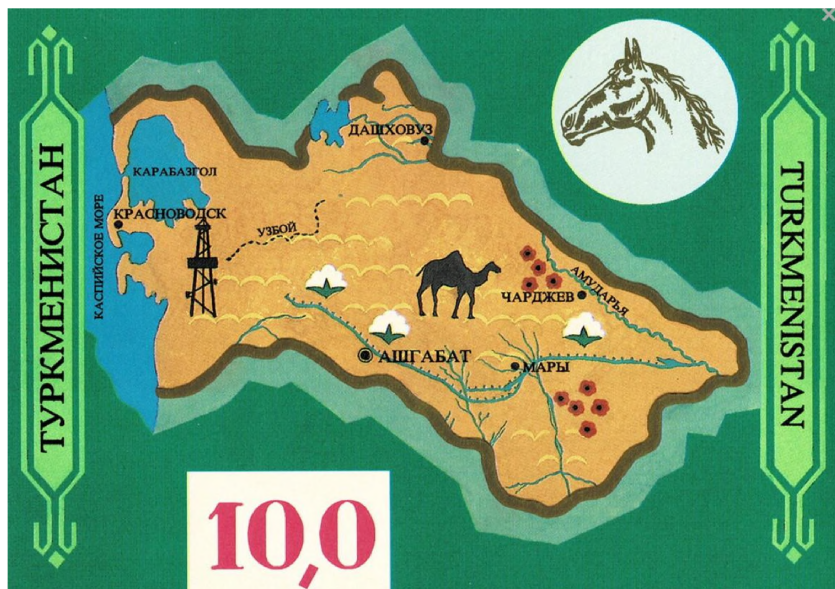
Kuvait 1992
Michel KW 1302

Kuwait 1992
Michel KW 1303

Kuwait 1992
Michel KW 1304

Türkmenisztán 1992
Michel TM BL1

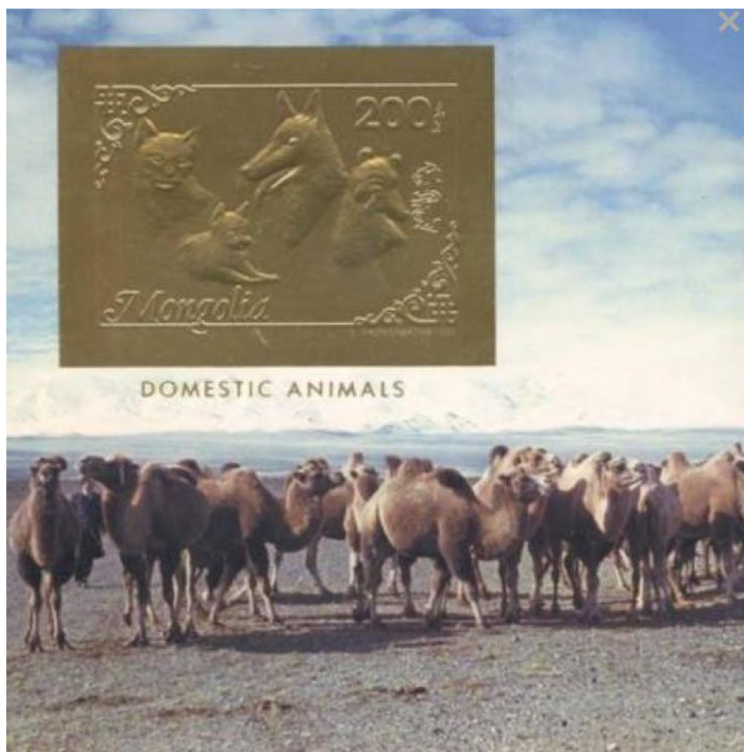
India 1993
Michel IN 1275

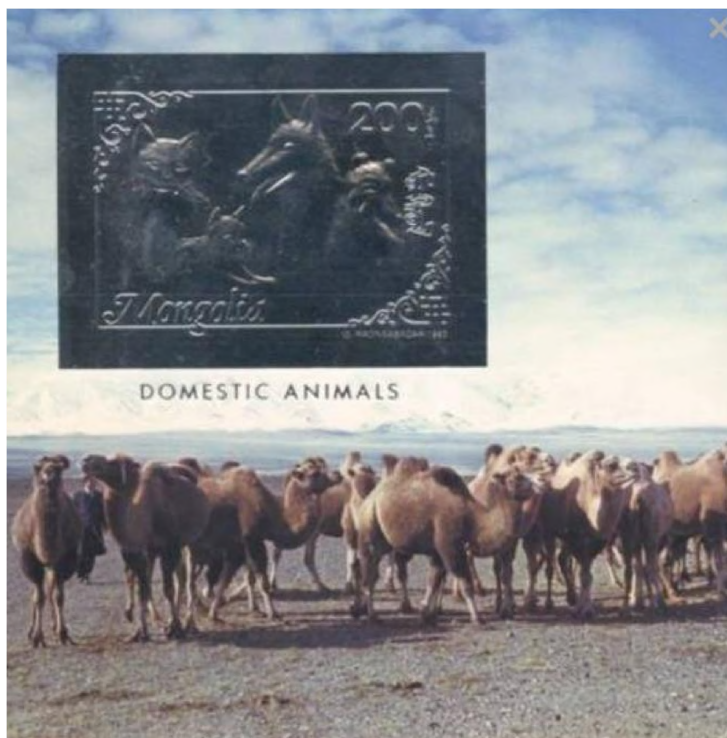
Kína 1993
Michel CN 2467

Kína 1993
Michel CN 2468

Mongólia 1993
Michel MN BL206

Mongólia 1993
Michel MN BL207

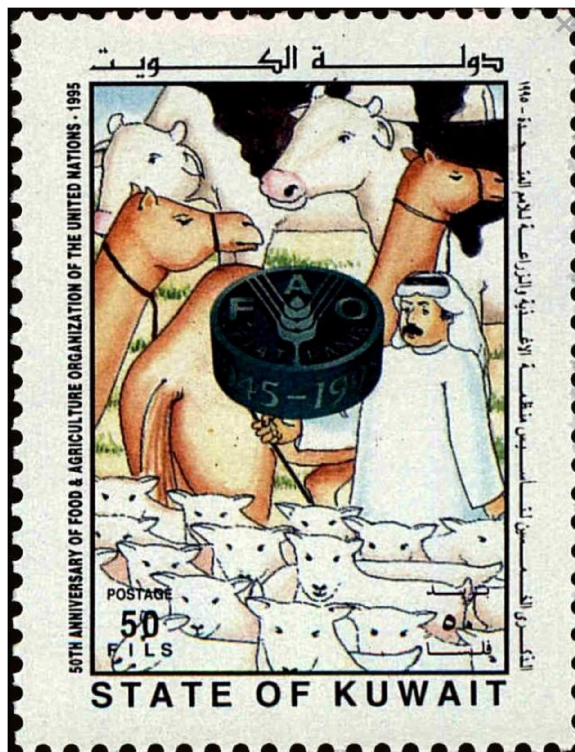
Türkmenisztán 1994
Michel TM 42

Észak-Korea 1995
Michel KP 3782

Kirgizisztán 1995
Michel KG 99

Kuvait 1995
Michel KW 1424

Malajzia 1995
Michel MY 577

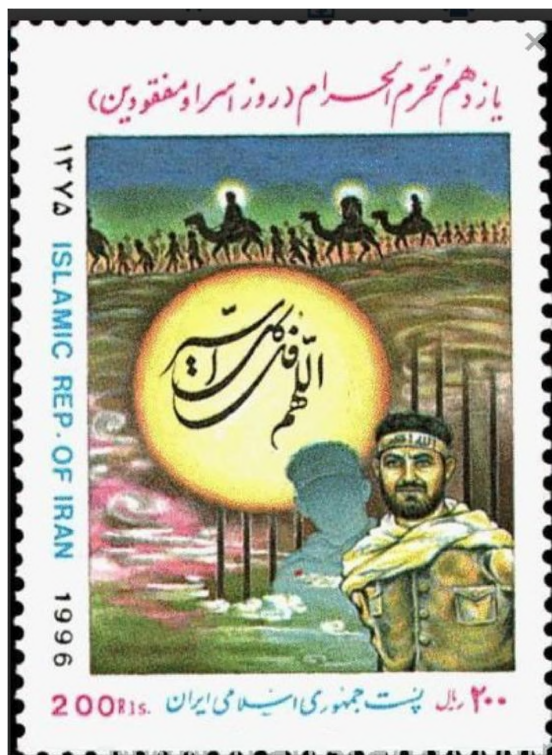
Üzbegisztán 1995
Michel UZ 75

Ўзбекистан 1995
Michel UZ BL6

Üzbegisztán 1995
Michel UZ 94

Irán 1996
Michel IR 2689

Kambodzsa 1996
Michel KH 1641

Karácsony-sziget 1996
Michel CX 290

Kína 1996
Michel CN 2741

Palesztin Hatóság 1996
Michel PS 63

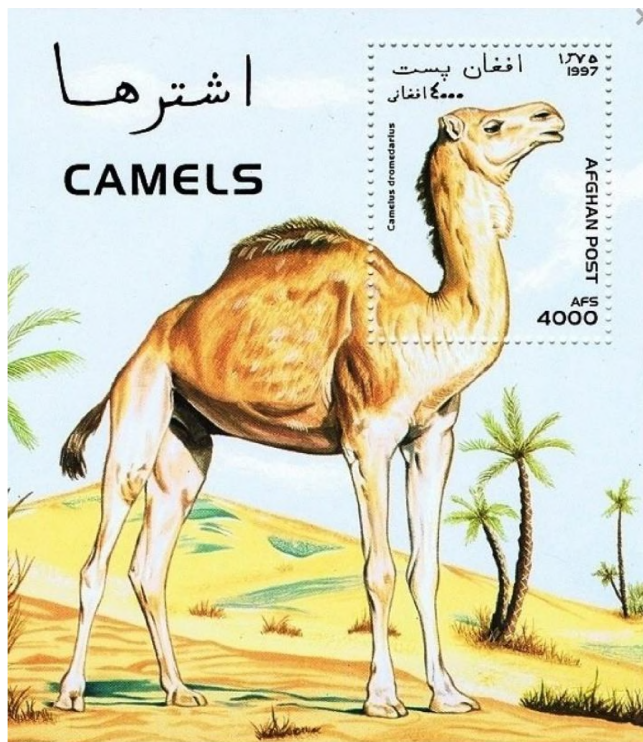
Afganisztán 1997
Michel AF 1714

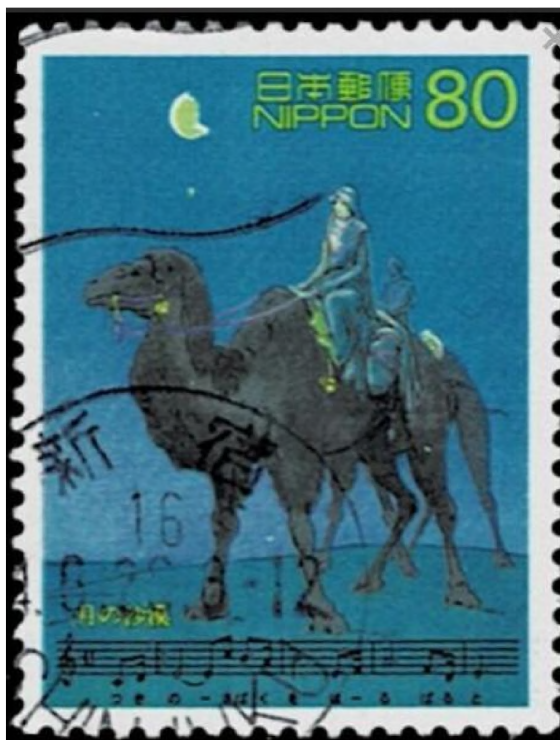
Afganisztán 1997
Michel AF 1717

Afganisztán 1997
Michel AF 1718

Afganisztán 1997
Michel AF BL92

Japán 1997
Michel JP 2496

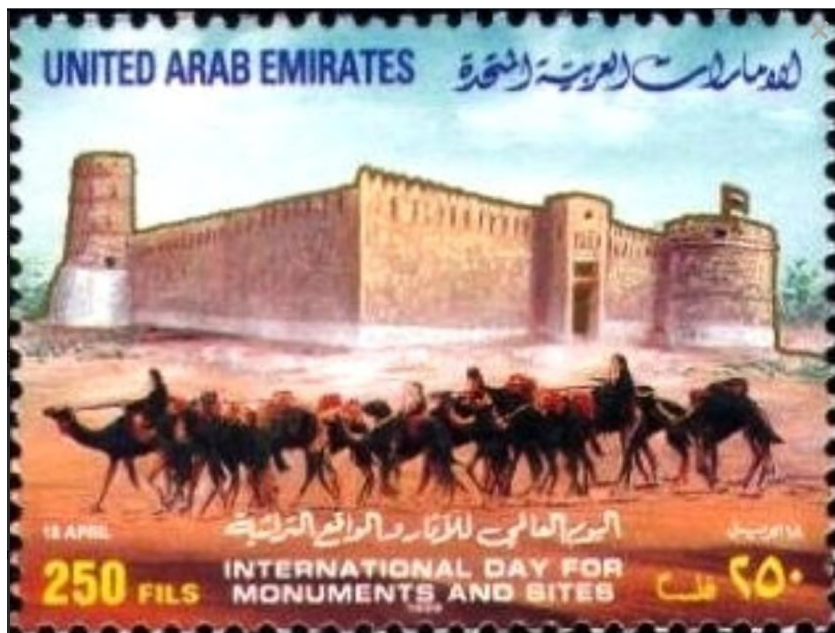
Kuwait 1998
Michel KW 1608

Szíria 1998
Michel SY 2024

Azerbajdzsán 1999
Michel AZ 459

Egyesült Arab Emírátságok 1999
Michel AE 614

Katar 1999
Michel QA 1140

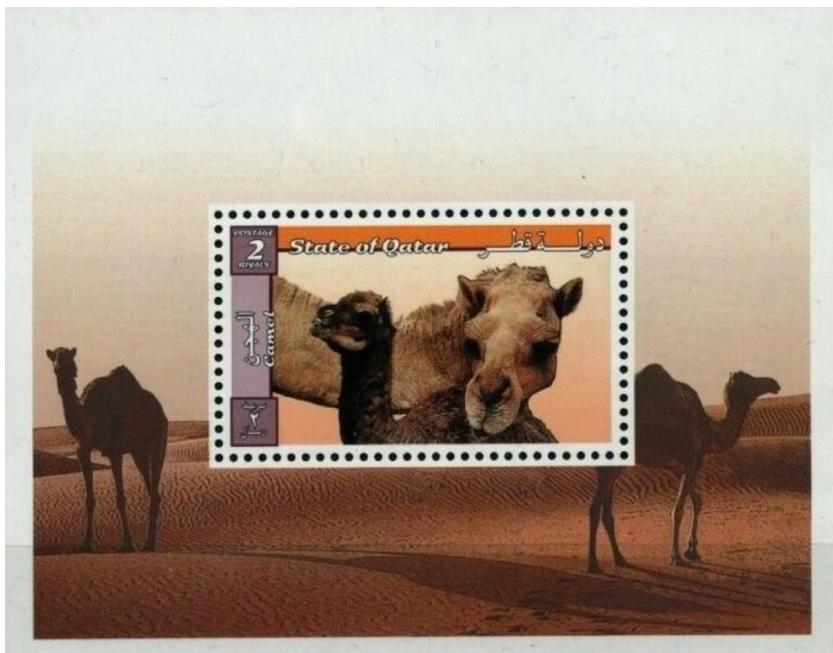
Katar 1999
Michel QA 1141

Katar 1999
Michel QA 1142

Katar 1999
Michel QA 1143

Katar 1999
Michel QA BL36

Mongólia 1999
Michel MN BL300

Jemen 2000
Michel YE 219

Mongólia 2000
Michel MN 3268

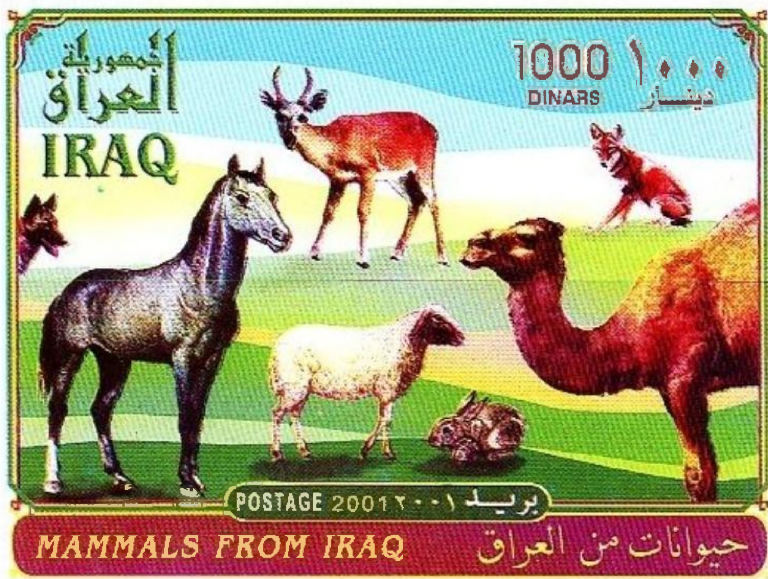
Üzbegisztán 2000
Michel UZ 246

Üzbeğisztán 2000
Michel UZ BL25

Irak 2001
Michel IQ 1650

Irak 2001
Michel IQ BL95

Kína 2001
Michel CN 3225

Mongólia 2001
Michel MN 3320

Kuwait 2002
Michel KW 1727

Kuvait 2002
Michel KW 1728

Kuwait 2002
 Michel KW 1735

Kuvait 2002
 Michel KW 1736

Kuvait 2002
 Michel KW 1737

Mongólia 2002
Michel MN 3409

Kazahsztán 2003
Michel KZ 424

Mongólia 2003
Michel MN 3461

Azerbajdzsán 2004
Michel AZ 585

Irak 2004
Michel IQ 1722

Mongólia 2004
Michel MN 3511

Törökország 2004
Michel TR 3383

Afganisztán 2005
Michel AF 2025

Afganisztán 2005
Michel AF 2026

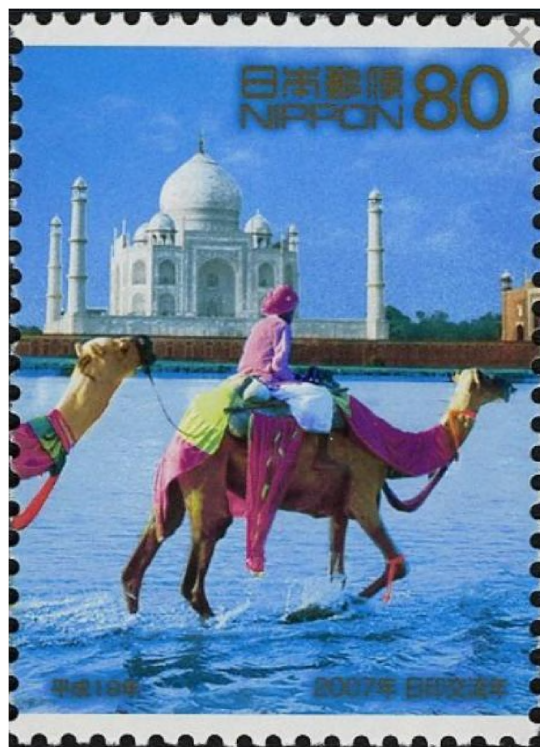
Afganisztán 2005
Michel AF BL128

Kazahsztán 2005
Michel KZ 505

Israel 2007
Michel IL 1950

Japán 2007
Michel JP 4222

Tádzsikisztán 2007
Michel TJ 476

Egyesült Arab Emirátusok 2008
Michel AE 940

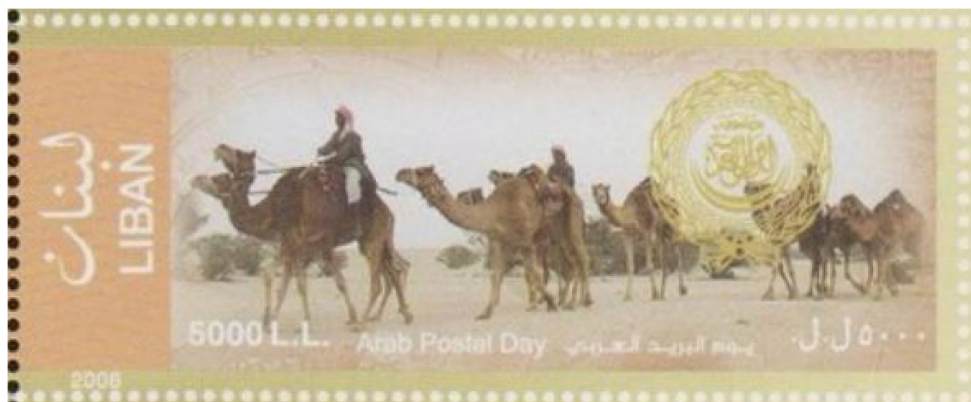
Egyptom 2008
Michel EG 2364

Jemen 2008
Michel YE 375

Katar 2008
Michel QA 1337

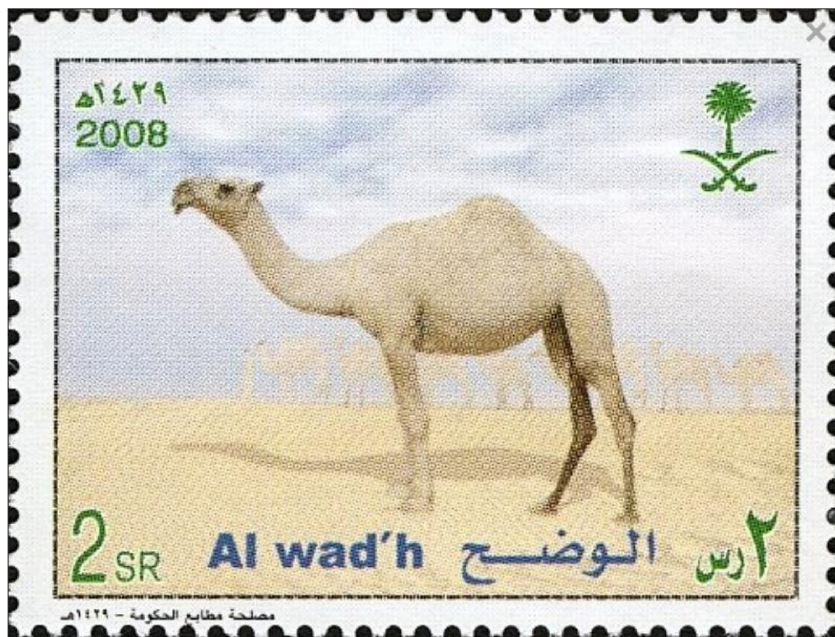
Libanon 2008
Michel LB BL55

Omán 2008
Michel OM 649

Szaúd-Arábia 2008
Michel SA 1534

Szaúd-Arábia 2008
Michel SA 1535

Szaúd-Arábia 2008
Michel SA 1536

Szaúd-Arábia 2008
Michel SA 1537

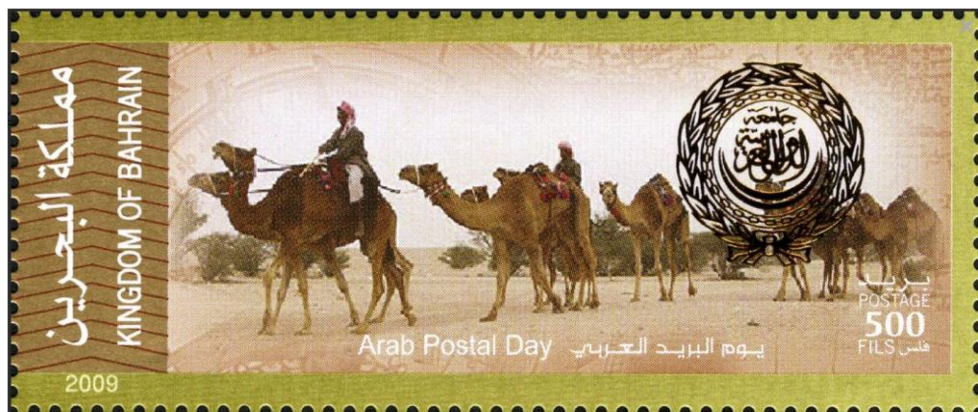
Szaúd-Arábia 2008
Michel SA BL42

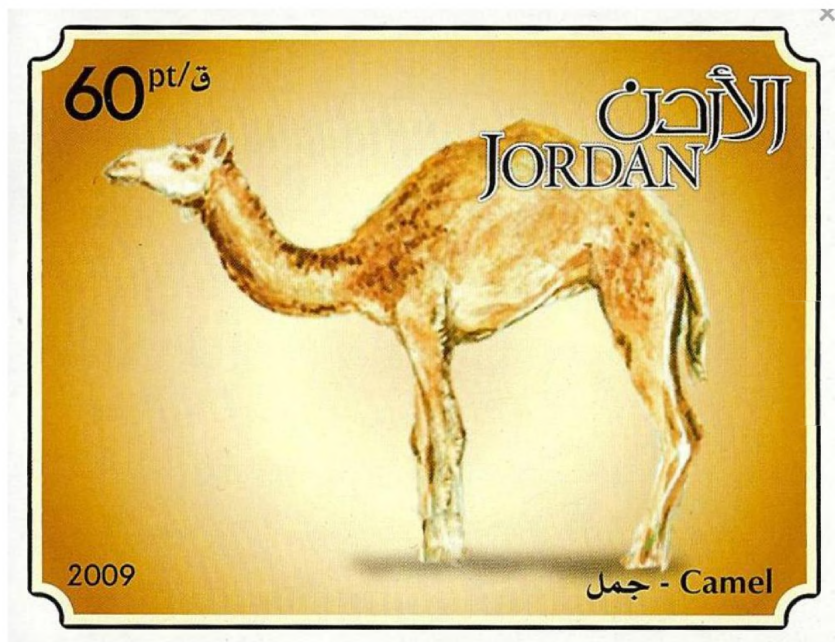
Szaúd-Arábia 2008
Michel SA 1545

Szíría 2008
Michel SY 2287

Bahrein 2009
Michel BH 866

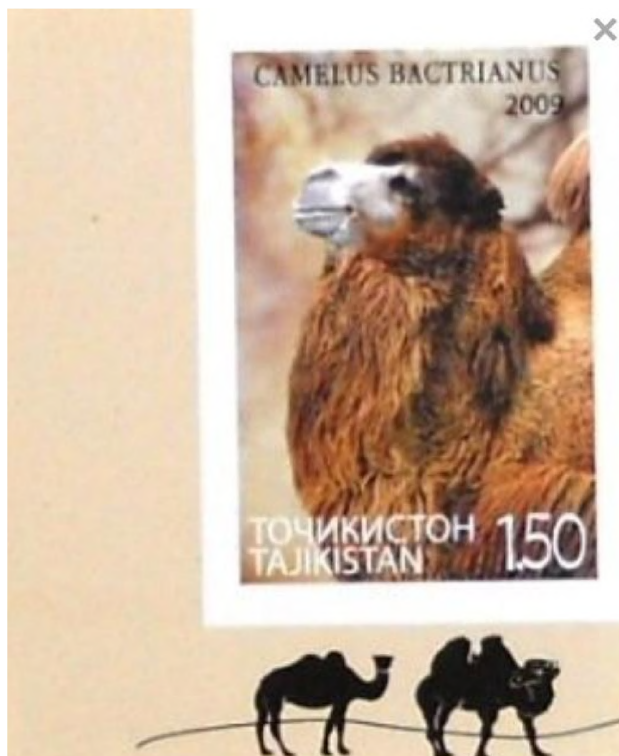
Jordânia 2009
Michel JO BL134

Mongólia 2009
Michel MN 3736

Tádzsikisztán 2009
Michel TJ 533A

Tádzsikisztán 2009
Michel TJ 533B

Üzbegisztán 2009
Michel UZ BL52

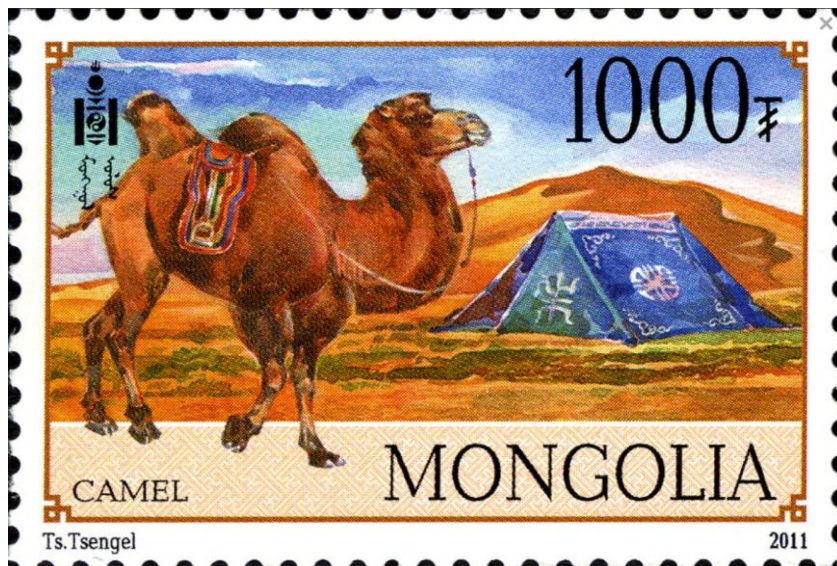
Egyesült Arab Emírátságok 2011
Michel AE 1071

Egyesült Arab Emírátságok 2011
Michel AE 1072

Egyesült Arab Emirátusok 2011
Michel AE BL65

Mongólia 2011
Michel MN 3781

Palesztin Hatóság 2011
Michel PS 233

Kína 2012
Michel CN 4378

Kína 2012
Michel CN 4378-4381KB

Irak 2013
Michel IQ 1920

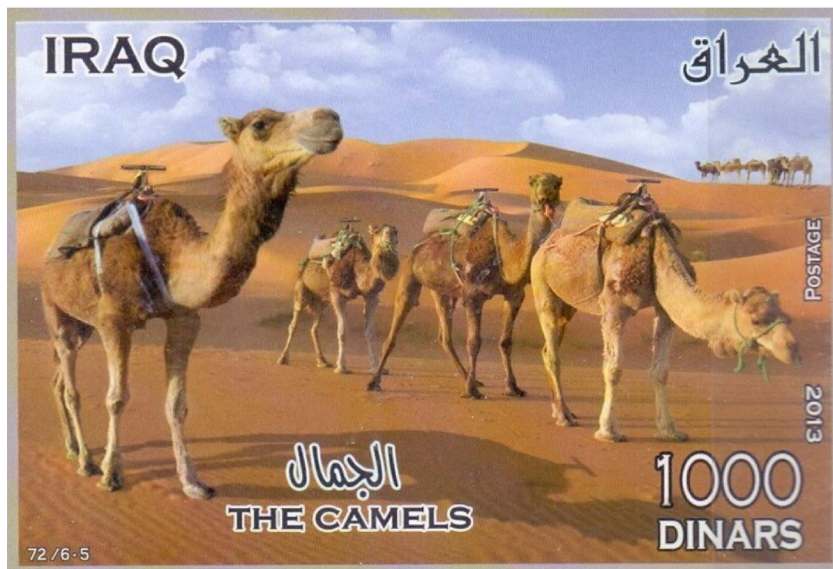
Irak 2013
Michel IQ 1921

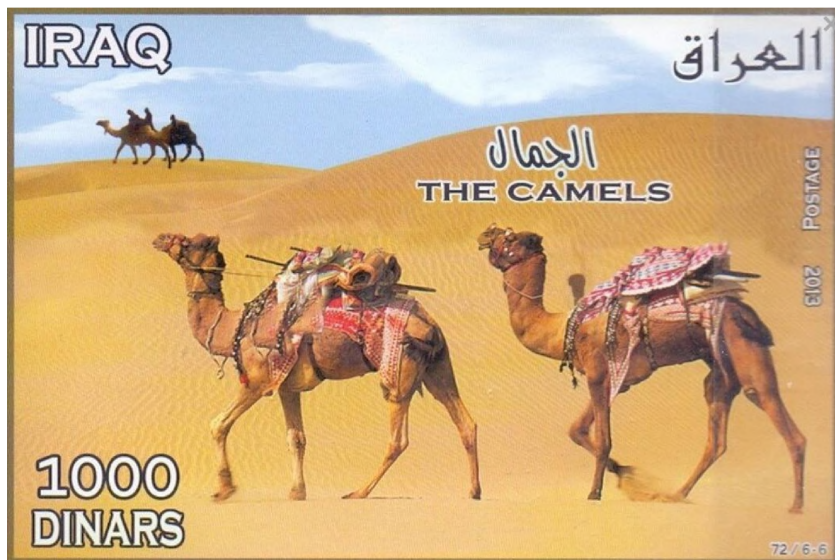
Irak 2013
Michel IQ 1922

Irak 2013
Michel IQ 1923

Irak 2013
Michel IQ BL142

Irak 2013
Michel IQ BL143

Japán 2013
Michel JP 6429

Kazahsztán 2013
Michel KZ 794

Kuvait 2014
Michel KW 2119

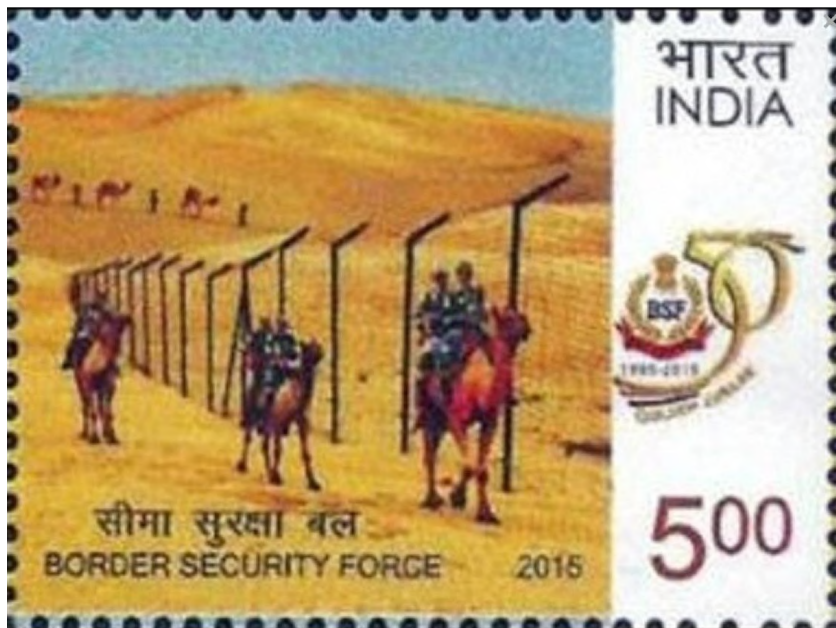
Kuvait 2014
Michel KW 2151

Dél-Korea 2015
Yvert et Tellier KR 2880

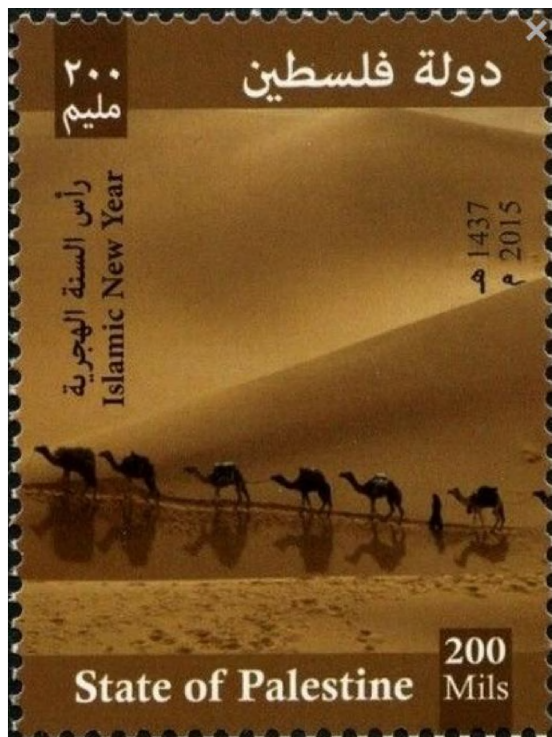
Észak-Korea 2015
Michel KP 6179

India 2015
Michel IN 2891

Mongólia 2015
Michel MN 3966

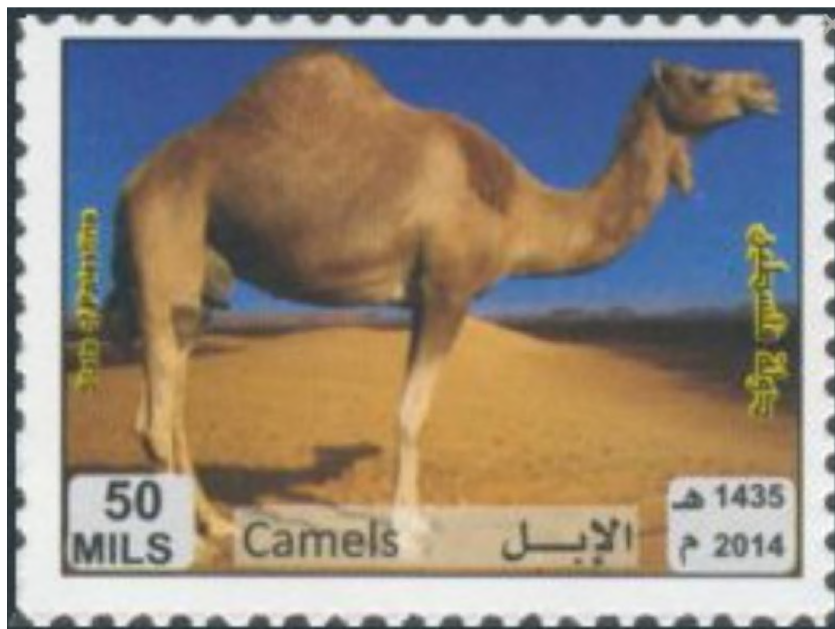
Palesztin Hatóság 2015
Michel PS 343

Palesztin Hatóság 2015
Michel PS 345

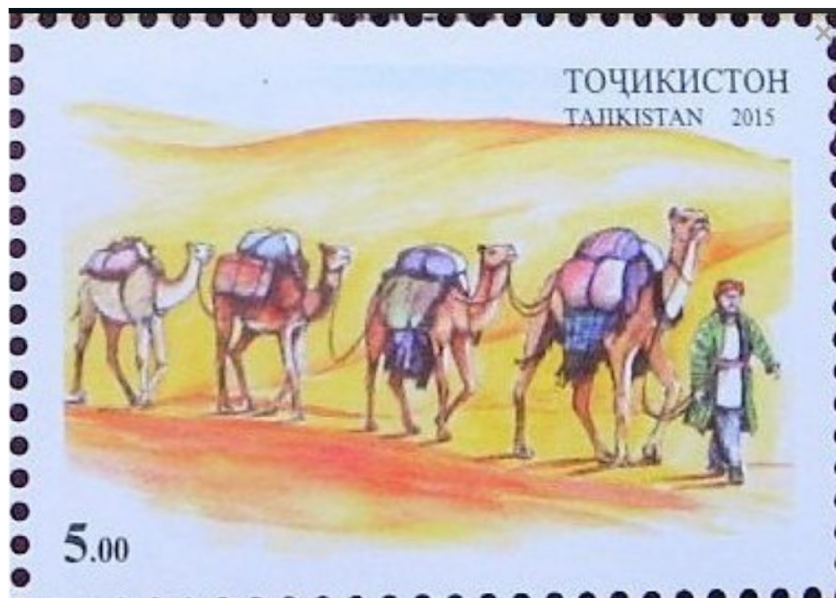
Palesztin Hatóság 2015
Michel PS BL54

Palesztin Hatóság 2015
Colnect PS-GZ 2015-03A

Tádzsikisztán 2015
Michel TJ 710A

Tádzsikisztán 2015
Michel TJ 711A

Tádzsikisztán 2015
Michel TJ BL73A

Tádzsikisztán 2015
Michel TJ BL73B

Egyptom 2016
Michel EG 2569

India 2016
Michel IN 2993

Jordânia 2016
Michel JO 2310

Jordânia 2016
Michel JO 2311

Jordânia 2016
Michel JO 2312

Jordânia 2016
Michel JO 2313

Jordânia 2016
Michel JO 2314

Jordánia 2016
Michel JO BL158

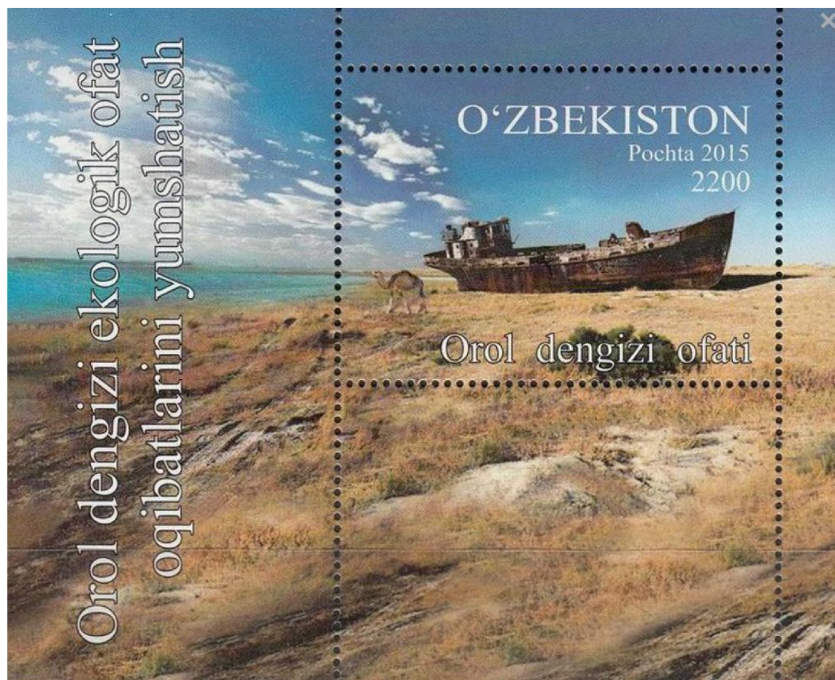
Mongólia 2016
Michel MN 3993

Mongólia 2016
Michel MN 3999

Tajvan 2016
Michel TW BL207A

Üzbeisztán 2016
Michel UZ BL76

Üzbegisztán 2016
Michel UZ BL79

India 2017
Michel IN 3261

Jordânia 2017
Michel JO 2400

Kirgizisztán 2017
Michel KG 913A

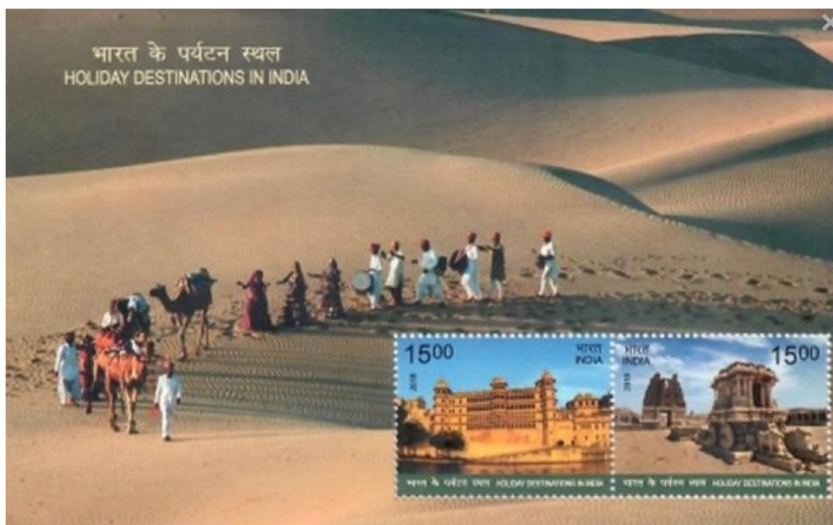
Mongolia 2017
Michel MN BL434

Omán 2017
Michel OM 849

Omán 2017
Michel OM 862

India 2018
Michel IN BL196

Irán 2018
Michel IR 3446

Irán 2018
Michel IR BL83

Szaúd-Arábia 2018
Michel SA 1653-1654KB

Bahrein 2019
Michel BH 1008

Izrael 2019
Michel IL 2691

Izrael 2019
Michel IL 2691T

Izrael 2019

Izraeli Filatéliai Szövetség katalógusa IL 2561KB

Mongólia 2019
Michel MN 4083

Üzbegisztán 2019
Michel UZ 1362

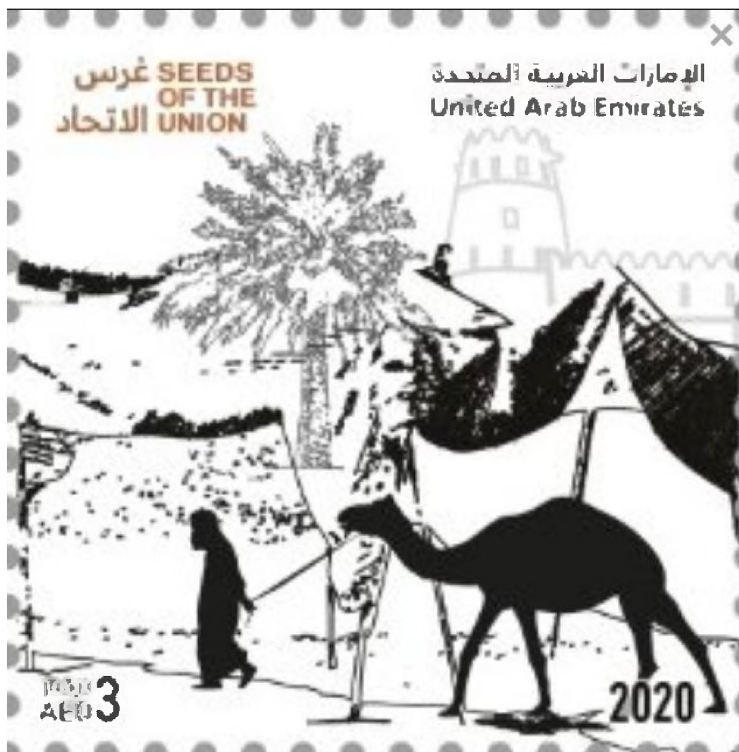
Üzbegisztán 2019
Michel UZ 1363

Üzbegisztán 2019
Michel UZ 1364

Üzbegisztán 2019
Michel UZ BL97

Egyesült Arab Emirátusok 2020
Michel AE 1301

Omán 2020
Michel OM 927

Omán 2020
Michel OM 928

Omán 2020
Michel OM 929

Omán 2020
Michel OM 930

Watch the video of Camel in Oman
inscribed on the world heritage

- 1 Open Oman Stamps augmented reality app
- 2 Scan a stamp
- 3 Play video

شاهد فيديو عرضة الإبل المسجلة
في قائمة التراث العالمي.

- 1 افتح تطبيق مواضع عمان
- 2 امسح الطوابع
- 3 شاهد الفيديو

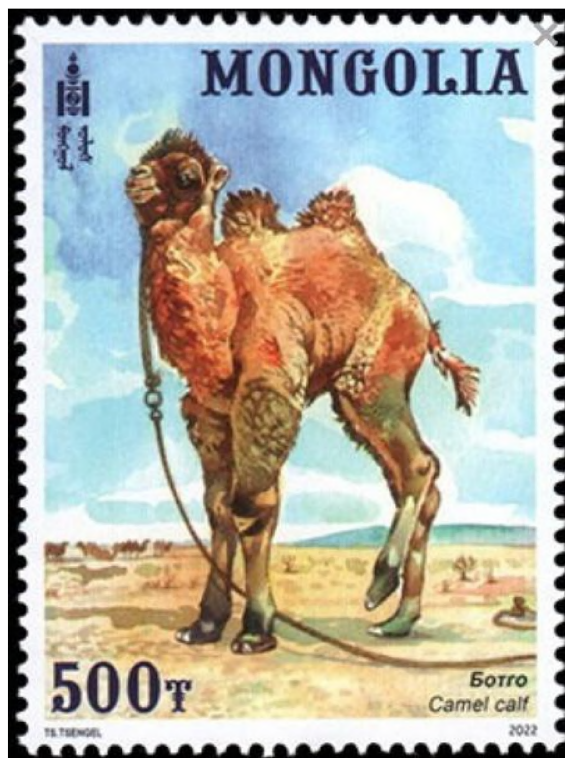
Omán 2020
Michel OM BL118

Japán 2022
Michel JP 11452

Mongólia 2022
Michel MN 4231

Mongólia 2022
Michel MN 4232

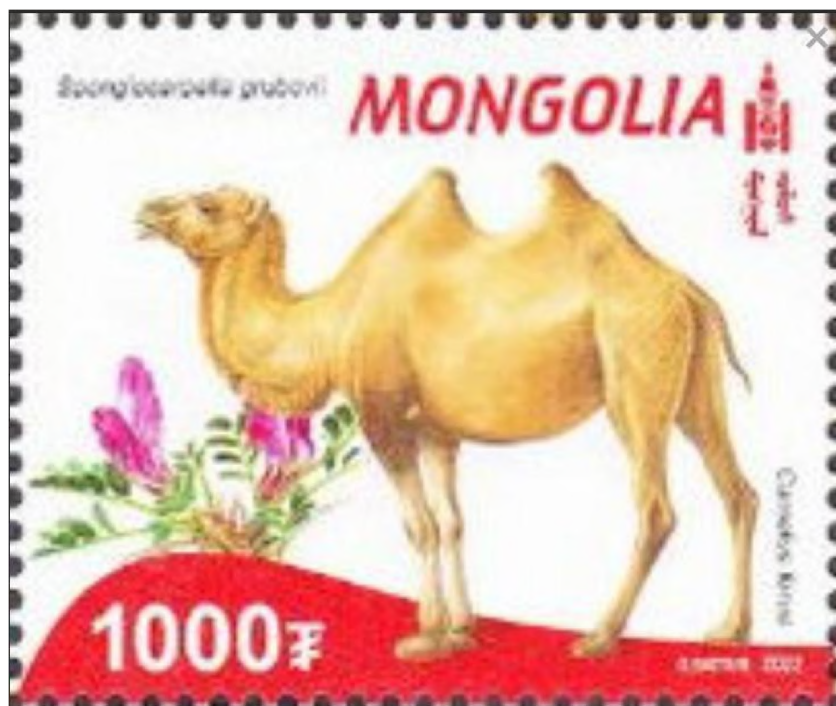
Mongólia 2022
Michel MN 4233

Mongólia 2022
Michel MN 4234

Mongólia 2022
Michel MN 4235

Mongólia 2022
Michel MN 4244

Mongólia 2022
Michel MN BL479

Észak-Korea 2023
Yvert et Tellier KP 4847

Mongólia 2023
Michel MN 4290

Szaúd-Arábia 2024
Colnect SA 2024.00.00-05

Szaúd-Arábia 2024
Colnect SA 2024.00.00-06

Szaúd-Arábia 2024
Colnect SA 2024.01.00-01d

Kirgizisztán 2025
Colnect KG 2025.03.00-04

Oroszország 2025
Colnect RU 2025.02.14-01

